

קידום מענים ליישובים צמודי הגדר בגבול הלבנון

הצעה להחלטה

מחליטים, להכריז על היישובים צמודי הגדר בגבול הלבנון, המפורטים בנספח א' להחלטה זו, כיישובים בעלי עדיפות לאומית לעניין החלטה זו לשנים 2025 עד 2029, לפי פרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, ולפעול להעמדת כלים לחיזוק מהיר בטווח הזמן הקרוב שלהם, כמפורט להלן.

בנוסף, נכללות בהחלטה זו הטבות ליישובים האמורים וליישובים נוספים בטווח רחוק יותר מגבול לבנון, הנסמכות על שיקולים מקצועיים הנוגעים להיותם של אותם יישובים חלק מהאזור המאויים כפי שהוגדר בהחלטה מס' 1786 מיום 27 במאי 2024 (להלן – **החלטה 1786**), בהתבסס על חוות הדעת של מערכת הביטחון נכון לאותה עת, או להיותם יישובים שהממשלה קיבלה החלטה על פינויים, הכל כמפורט באותם סעיפים.

1. הגדרות:

- א. "צמוד גדר" – יישוב שבתינו, כולם או חלקם, מצויים בטווח של עד 2 ק"מ מגבול לבנון בהתאם להחלטה 919 מיום 10 בספטמבר 2023, שעניינה הגדרת יישובים ואזורים כבעלי עדיפות לאומית (להלן – **החלטה 919**), כמפורט בנספח א' להחלטה.
- ב. "צמוד גדר במרחב העירוני" – צמוד גדר ביישובים קרית שמונה, שלומי ומטולה.
- ג. "צמוד גדר במרחב הכפרי" – צמוד גדר ביישובים שאינם כלולים במרחב העירוני.
- ד. "חייל מילואים פעיל" – כהגדרתו בפרק 4.2 לקובץ החלטות מועצת מקרקעי ישראל.

2. מענים במרחב הכפרי:

- א. להטיל על משרד ההתיישבות והמשימות הלאומיות (להלן – **משרד ההתיישבות**) להמשיך להפעיל את מעטפת הקליטה הקהילתית והצמיחה הדמוגרפית שנתן לפי החלטה 1786, ובכלל זה לתמוך בגיוס מלווים קהילתיים, רכזים ומתכננים קהילתיים ומנהלי קהילה, וכן ליתן כלים עבורם לליווי היישובים האמורים, בהתאם למפורט להלן:
 - (1) עבור היישובים להם ניתן המענה בהחלטה 1786 (יישובים בטווח 0-5 ק"מ), ובכללם צמודי הגדר, עד ליום 31 בדצמבר 2025. לצורך כך, יוקצה למשרד ההתיישבות סך של 10.075 מיליון ש"ח בשנת 2025, מהמקור התקציבי האמור בסעיף 7.
 - (2) עבור היישובים צמודי הגדר בלבד, ימשיך ויפעל משרד ההתיישבות כאמור עד ליום 31 בדצמבר 2026. לצורך כך,

יוקצה למשרד ההתיישבות סך של 13.985 מיליון ש"ח בשנת 2026, מהמקור התקציבי האמור בסעיף 7.

ב. להטיל על משרד ההתיישבות, בהסכמת צוות בהובלת נציג מטה היישום "תנופה לצפון", יחד עם נציגי אגף התקציבים במשרד האוצר, החשב הכללי במשרד האוצר, לאחר התייעצות עם נציג פורום קו העימות, לפרסם קול קורא בתוך 30 ימים, לפתרון דיוור מיידי עבור קליטת משפחות חדשות בישובים צמודי הגדר במרחב הכפרי, על מנת שיוכלו להתגורר בהם לפני ובמהלך בניית בית הקבע שלהם בישוב, באחת מהחלופות הבאות או בשילוב ביניהן – והכל בהתאם לדיני התכנון והבנייה:

(1) הקמת מתחמי מגורים זמניים על ידי המשרד וביצוע תשתיות תומכות ופעולות נלוות ותכנוניות נדרשות, לרבות רכישה, הצבה, ניהול ותחזוקה של עד 15 מבנים ארעיים לכל ישוב, אשר יוצבו בתחום הישוב. הצבת מבנים ארעיים בבעלות המדינה וביצוע תשתיות תומכות כאמור, כפופה להגעה להסכמות עם הישוב לגבי השימוש בקרקע.

(2) תמיכה במלוא עלויות הפיתוח עבור המבנים הזמניים ובשיעור של עד 49% מעלות כל מבנה, בהקמת מתחמי מגורים זמניים על ידי המועצה האזורית, של עד 15 מבנים ארעיים לכל ישוב, שיהיו בבעלות המועצה האזורית או הישוב.

(3) תמיכה בהשמשה של מבנים קיימים כדי שישמשו למגורים בבעלות הישוב או המועצה האזורית, של עד 20 מבנים ארעיים לכל ישוב.

הצוות האמור ילווה את יישום סעיף זה, על ידי קיום פגישות רבעוניות שמטרתן לעקוב אחר סטטוס היישום ולהוריד חסמים ככל שישנם. לצורך כך, יוקצה למשרד ההתיישבות סך של 304 מיליון ש"ח, מתוכם סך של 200 מיליון ש"ח בשנת 2025 וסך של 104 מיליון ש"ח בשנת 2026, וזאת מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף 7.

ג. להורות למשרד הבינוי והשיכון להקצות סכום של 2.5 מיליון ש"ח בעד כל ישוב צמוד גדר במרחב הכפרי:

(1) מתוך הסכום שיוקצה בעד כל ישוב כאמור, סך של 0.5 מיליון ש"ח יועמד לרשות המועצה האזורית שבתחום שיפוט הישוב נמצא (להלן – **סל אזורי**) וסך של 2 מיליון ש"ח יועמד עבור היישוב (להלן – **סל יישובי**).

(2) הסל היישובי ישמש לשיפוץ, הרחבה, הקמת מוסדות ציבור קהילתיים או שיקום תשתיות ציבוריות בשטח הישוב הוותיק ושיפורן, והסל האזורי ישמש לטובת שיפוץ, הרחבה והקמה של מוסדות ציבור אזוריים או חוסרים במבני ציבור בישובים, על פי קביעת המועצה.

(3) מימוש תקציב הסל היישובי על ידי הישוב והסל האזורי על ידי המועצה האזורית, מותנה בהגשת תכנית עבודה על ידי הישוב או

המועצה האזורית, לפי העניין, ובאישורה על ידי משרד הבינוי והשיכון, וכאשר מדובר בתכנית שהגיש הישוב אישור המשרד יינתן לאחר התייעצות עם המועצה האזורית שהוא בתחום שיפוטה וקבלת הסכמת המועצה.

(4) ביצוע בגין סעיף זה, בין אם מדובר בפרויקט ישובי ובין אם מדובר בפרויקט אזורי, יוטל על המועצה האזורית, ואולם יכול ישוב או מועצה אזורית לפנות למשרד הבינוי והשיכון בבקשה שהביצוע יהיה באמצעותו.

לעניין סעיף זה וסעיף (ד) שלהלן, "ישוב צמוד גדר" – ישוב כפרי שהוא צמוד גדר לפי ההגדרה בסעיף 1(א) לעיל, אשר נכלל בהחלטה מס' 561 מיום 21 במאי 2023, כפי שתוקנה בהחלטה מס' 1069 מיום 16 בנובמבר 2023 (להלן – **החלטה 561**).

לצורך סעיף זה, יוקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 62.5 מיליון ש"ח בפריסה שווה בין השנים 2025-2027, מהמקור התקציבי המפורט בסעיף 7.

ד. להטיל על משרד הבינוי והשיכון להעמיק את סבסוד הפיתוח הניתן לפי החלטה 561, או כל החלטה אחרת שתבוא במקומה, לבניית בתי קבע ביישובים צמודי גדר במרחב הכפרי ולמועצה המקומית מטולה, כך שביישובים שבהם קיימת במועד קבלת החלטה זו או עד ליום 31 בדצמבר 2026, תוכנית בתוקף אשר ניתן להוציא מכוחה היתרי בנייה אך טרם החל בהם שיווק, תסובסד עלות הפיתוח ליחידת דיור, עבור תוכניות שאושרו בעדן עלויות פיתוח על ידי משרד הבינוי והשיכון, כך שההשתתפות העצמית למשתכן תהיה 100,000 ש"ח ליחידת דיור או 50,000 ש"ח למשתכן שהוא חייל מילואים פעיל, ובלבד שהיקף עלות הפיתוח הכוללת לא תעלה על 550,000 ש"ח ליחידת דיור בגין עד 1,000 יחידות דיור. חלוקת הזכאות להעמקת הסבסוד תיערך בהתאם לקריטריונים שייקבעו.

1) מימוש סבסוד הפיתוח הנוסף לפי החלטה זו, יהיה בכפוף לתנאים הבאים:

1. שיווק כלל המגרשים נשוא יחידות הדיור בתוכנית יסתיים עד ליום 31 בדצמבר 2026 לכל המאוחר. שיווק של חלק מהמגרשים נשוא יחידות הדיור בלבד, יזכה בסבסוד הנוסף רק את יחידות הדיור ששווקו עד למועד האמור.
2. התחלת הבנייה בפועל של יחידות הדיור ששווקו עד ליום 30 ביוני 2028 לכל המאוחר.
3. אישור משרד הבינוי והשיכון בדבר ביצוע השיווק והתחלת הבנייה בפועל.
4. הסבסוד יחול על כל המגרשים ביישוב המיועדים לפיתוח, ושלם תכנון מפורט מאושר, כמפורט בנספח ב' להחלטה זו.

(2) ישובים שלהם תכניות מפורטות הנמצאות בהליכי אישור וטרם אושרו, יהיו זכאים לסבסוד נוסף בכפוף לתנאים בסעיפים (1) עד (4) לעיל, ובלוחות הזמנים שלהלן:

1. התוכנית תאושר עד ליום 31 בדצמבר 2026;
2. שיווק כלל המגרשים נשוא יחידות הדיור בתוכנית יסתיים עד ליום 30 ביוני 2029 המאוחר. שיווק של חלק מיחידות הדיור בלבד, יזכה בסבסוד הנוסף רק את יחידות הדיור ששווקו עד למועד האמור;
3. התחלת הבנייה בפועל של יחידות הדיור ששווקו תחל עד ליום 31 בדצמבר 2029 לכל המאוחר.

(3) משרד הבינוי והשיכון יהיה רשאי להאריך מטעמים מיוחדים שיירשמו, את המועד האחרון לשיווק כאמור בסעיפים ד(1) ו-ד(2) לעיל, וזאת רק לגבי מי שעמד בתנאי של מועד התחלת הבנייה בפועל.

לעניין סעיפים אלה "שיווק" – חתימה על הסכם חכירה עם רשות מקרקעי ישראל לעניין המגרש נשוא יחידות הדיור בגין מבוקש הסבסוד, למעט מגרשים בקיבוצים אשר לא עברו הליך שיוך, אשר ביחס אליהם יידרש אישור ר"ח הקיבוץ בדבר קליטת משפחות בקיבוץ על פי נהלי משרד הבינוי והשיכון.

(4) בהעמקת סבסוד הוצאות הפיתוח ביחס ליחידות דיור על מגרשים ששווקו לפני מועד קבלת החלטה זו, ייקבע גובה הסבסוד בהתאם לכללים אלו:

א. גובה הסבסוד יפחת במדרגות בהתאם לאבני דרך בהתקדמות הבנייה.

ב. מתן הסבסוד יותנה בסיום הבנייה תוך פרק זמן מסוים שיפחת גם הוא בהתאם לאבני הדרך. בדיקת סיווג המגרש ויחידות הדיור לעניין החלוקה למדרגות הסבסוד שלהלן תיעשה בהתאם למצב השיווק או הבנייה במועד אישור החלטה זו, וכל לוחות הזמנים להתקדמות בשלבי הבנייה יימנו ממועד אישור החלטה זו.

5.1.1.1.1 מגרש ששווק אך טרם הוצא לו היתר – 100% מגובה העמקת הסבסוד, ובתנאי שיסיים שלד וגג בתוך 24 חודשים.

5.1.1.1.2 מגרש אחרי היתר שהחל בניה וקודם לשלב סיום היסודות – 70% מגובה העמקת הסבסוד, ובתנאי שיסיים שלד וגג תוך 18 חודשים.

5.1.1.1.3 סיום יסודות ועד סיום שלד וגג – 40% מגובה העמקת הסבסוד ובתנאי שיסיים שלד וגג בתוך 12 חודשים.

5.1.1.1.4 סיום שלד וגג וטרם קיבל טופס 4 – 10%

מגובה העמקת הסבסוד, ובתנאי שהציג טופס 4 למבנה בתוך 6 חודשים.

(5) לאחר המועדים האמורים בסעיפים (1) ו-(2), יחולו הכללים הנהוגים בסבסוד באזורי עדיפות לאומית, ללא הסבסוד הנוסף.

(6) על אף האמור, ככל שסך עלויות הפיתוח, כפי שיקבעו על ידי משרד הבינוי והשיכון, יהיו גבוהות מהאמור לעיל, הפער בין יתרת עלויות הפיתוח יתווסף להשתתפות העצמית של המשתכן ויחול על המשתכן ובלבד שישמר פער בין השתתפות עצמית של משתכן ומשתכן שהוא חייל מילואים פעיל.

(7) למען הסר ספק, סבסוד הפיתוח כולל העמקתו, יועברו בהתאם לכללי משרד הבינוי והשיכון למועצה האזורית או לגורם המפתח, ולא לפרט.

(8) לצורך יישום סעיף זה, יוקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 247.5 מיליון ש"ח בפריסה שווה בין השנים 2025-2029, מהמקור התקציבי המפורט בסעיף 7.

(9) יישום העמקת הסבסוד ליישוב, יהיה בהתאם להחלטה 561 ועל פי נהלי משרד הבינוי והשיכון שנקבעו לצורך יישום החלטה 561 ותוך הפעלת מנגנוני בקרה, מעקב ודיווח שיבטיחו יישום מדויק, הוגן ושקוף של ההחלטה.

(10) קדם המימון ביחס לכלל המגרשים בתוכנית אשר החל שיווקה, יועבר על ידי המשרד ליישוב בהתאם לנהלים האמורים לעיל. יתר תשלומי שלבי המימון יועברו בכפוף למועדים ולתנאים המפורטים בהחלטה זו לעיל. במקרה שבו לא תחל בנייתם של חלק מהמגרשים עד למועד האחרון שנקבע לתחילת הבניה לעיל, יקוזז קדם המימון שניתן בגין מגרשים אלה מיתר שלבי המימון שישולמו בגין המגרשים אשר עמדו בתנאים הקבועים בסעיפים (1) ו-(2) לעיל.

(11) מתוך יתרת הסכום אשר הוקצה למשרד הבינוי והשיכון כאמור בסעיף (6) לעיל, יעביר המשרד בתום שנת 2029 את מלוא סבסוד הפיתוח הנוסף, בעד כל יחידות הדיור אשר עמדו בתנאים הקבועים בסעיפים (1) ו-(2) לעיל, וזאת אף אם במועד זה טרם הגיע מועד תשלום יתרת סכום סבסוד הפיתוח הנוסף עבור יחידות דיור אלה על פי נהלי המשרד.

ה. להטיל על משרד ההתיישבות לפעול לקידום תכנון אסטרטגי במרחב הוותיק ותכנון מבני ציבור קהילתיים, לרבות בשטחים הציבוריים הנדרשים להצבה בשטח הישוב הוותיק בישובים צמודי הגדר במרחב הכפרי, וזאת במטרה להגדיל את האטרקטיביות של הישובים וכפועל יוצא לבסס ולחזק אותם, תוך מתן מענה לצרכים העתידיים של הישוב שצפוי לגדול, ושל תושביו. לצורך כך, יוקצה למשרד ההתיישבות סך של 15 מיליון ש"ח בשנת 2025, מהמקור התקציבי המפורט בסעיף 7.

1. לצורך פתיחה ותפעול של גני ילדים, להטיל על משרד החינוך לתקצב גני ילדים לגילאי 3-6 בישובים צמודי גדר במרחב הכפרי שבהם יש גן בודד ומספר הילדים בו קטן מהתקן הקבוע בנהלי משרד החינוך, לצורך מתן "רשת ביטחון" ובלבד שלא יירשמו לגן כאמור פחות מ-7 ילדים או במקרים חריגים לפי שיקול דעת המשרד ולאחר בחינת הנסיבות שתציג הרשות המקומית, בשנות הלימודים התשפ"ז עד התשפ"ט, והכל בהתאם לאבני הדרך שנקבעו בהמשך להחלטה 2624 מיום 29 בדצמבר 2024 (להלן – **החלטה 2624**). לצורך כך, יוקצה למשרד החינוך סך של 1.155 מיליון ש"ח בשנת 2026, 3.5 מיליון ש"ח בשנת 2027, 3.5 מיליון ש"ח בשנת 2028 ו-2.345 מיליון ש"ח בשנת 2029, מהמקור התקציבי המפורט בסעיף 7.

2. להטיל על משרד העבודה לתת מענק חד-פעמי לצורך מתן "רשת ביטחון" עבור פתיחה והפעלה של מסגרת חינוכית אחת לגיל הרך בשנת הלימודים התשפ"ו או בשנת הלימודים התשפ"ז, לפי העניין, בישובים צמודי הגדר במרחב הכפרי שבהם לא היה משפחתון בעל סמל פעיל ממשרד העבודה או מעון בעל רישיון ממשרד החינוך בשנת הלימודים התשפ"ה, הכל כמפורט להלן ובהתאם לכללים שייקבעו:

(1) למנהלת "משפחתון", עבור פתיחת והפעלת משפחתון בעל סמל ממשרד העבודה, בישובים כאמור, ובלבד שמספר הפעוטות במשפחתון לא יעלה על 5 או 6, לפי נהלי משרד העבודה בעניין.
(2) למעון יום לפעוטות בעל סמל מוכר לצורך סבסוד ממשרד החינוך.

(3) המענק החד-פעמי ישולם באמצעות הרשות המקומית שבה ייפתח המשפחתון או המעון, לפי העניין, במהלך שנת הלימודים התשפ"ו או שנת הלימודים התשפ"ז, לפי העניין.

(4) יובהר כי מענק חד-פעמי כאמור ישולם עבור פתיחת מסגרת חינוכית אחת בלבד בישוב, משפחתון כאמור בסעיף (1) או מעון כאמור בסעיף (2), ועבור פעילות בשנת הלימודים התשפ"ו או התשפ"ז, לפי העניין.

(5) על אף האמור, ככל שיוסכם בין משרד העבודה למשרד האוצר על תשלום המענק החד-פעמי במתכונת של מספר פעימות, יהיו המשרדים האמורים רשאים לקבוע זאת בנוהל.

לעניין סעיף זה, "משפחתון" – כהגדרתו בסעיף 1 להחלטה מס' 951 מיום 9 בינואר 2022; "מעון יום לפעוטות" – כהגדרתו בחוק הפיקוח על מעונות יום לפעוטות, התשע"ט-2018.

לצורך כך, יוקצה למשרד העבודה סך של 4.5 מיליון ש"ח בשנת 2025, עבור שנת הלימודים התשפ"ו, וסך של 4.5 מיליון ש"ח בשנת 2026 עבור שנת הלימודים התשפ"ז, שניהם מהמקור התקציבי המפורט בסעיף 7.

ח. להטיל על משרד החקלאות וביטחון המזון לפעול לחיזוק מקורות פרנסה של התושבים ביישובים צמודי הגדר במרחב הכפרי ולחיזוק האחיזה בהם כמרכז חייהם, כמפורט להלן:

(1) להגדיל את שיעור התמיכה של המשרד בהקמה ושדרוג של לולים נטולי כלובים למי שמתגוררים ביישוב צמוד גדר, מפעילים בו לול לייצור ביצי מאכל לשיווק והם בעלי מכסה לייצור כאמור, בשיעור של 30% מגובה ההשקעה המאושרת בנוסף לשיעור התמיכה שנקבע בסיכום הבין-משרדי בעניין, כך שיוכל להינתן מענק מקסימלי בשיעור של 80% מגובה ההשקעה המאושרת. לצורך כך, יוקצה למשרד סך של 10 מיליון ש"ח בשנת 2025 וסך של 10 מיליון ש"ח בשנת 2026, מהמקור התקציבי האמור בסעיף 7.

(2) לסייע למועצות האזוריות שבתחומן יישובים צמודי גדר בהכנת פרוגרמות עבור תכנון מתחמי לולים ושטחי לולים שמתפנים ביישובים האמורים. לצורך כך, יוקצה למשרד סך של 5 מיליון ש"ח בשנת 2026, מהמקור התקציבי האמור בסעיף 7.

(3) לפרסם מסלול סיוע ייעודי למשקים חקלאיים ביישובים צמודי גדר בתכנון, הקמה או שדרוג של תשתיות חקלאיות אזוריות או יישוביות. לצורך כך, יוקצה למשרד סך של 36.5 מיליון ש"ח בשנת 2025, מהמקור התקציבי האמור בסעיף 7.

(4) לקדם פעולות של הדברת מזיקים אזורית בשטחים חקלאיים של היישובים צמודי גדר, שמצויים גם הם בטווח של עד 2 ק"מ מהגבול עם לבנון, ופעולות מניעה וצמצום התפשטות מחלות צמחים בהם; לצורך כך, יוקצה למשרד סך של 3.5 מיליון ש"ח בשנת 2025, מהמקור התקציבי המפורט בסעיף 7.

(5) בהמשך לסעיף ה(1)(ג) להחלטה 1786, המשרד ישלים את תקצוב המענקים האמורים שם עבור רכש מיכון, פתרונות אוטומציה מרחוק והתגוננות סייבר בשטחי חקלאות ליישובים שהיו זכאים להם מכוח הסעיף האמור. לצורך כך, יוקצה למשרד סך של 5 מיליון ש"ח בשנת 2025, מהמקור התקציבי האמור בסעיף 7.

(6) לצורך צמצום השפעת הבצורת על הטבע והחקלאות בצפון מזרח אצבע הגליל, לתמוך בתשתיות ניקוז ותפיסת מי שטפונות חורף בפרויקט מפגש התעלות, הכלול במפעל המים האזורי שאושר על ידי רשות המים. לצורך כך, יוקצה לרשות המים סך של 10 מיליון ש"ח בשנת 2025 מהמקור התקציבי המפורט בסעיף 7.

- א. להטיל על משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי לתמוך בקריית שמונה ובשלומי בהפעלה של מערכי אבטחה עירוניים ביישובים אלו, בכפוף להסמכה הנדרשת לעניין זה שתינתן על ידי השר לביטחון לאומי ולקבלת פק"מ חתום על ידי הישוב ומשטרת ישראל על הפעלת מערך האבטחה העירוני בכל ישוב. בהתאם, יקצה המשרד לקריית שמונה סך של 30.6 מיליון ש"ח בפריסה שווה בין השנים 2025-2027, לשלומי סך של 23.4 מיליון ש"ח בפריסה שווה בין השנים 2025-2027, בכפוף להתקיימות התנאים האמורים לעיל בכל ישוב, וכן יוקצה סך של 2.5 מיליון ש"ח לצורך בקרה על מתן התמיכה על ידי המשרד, 300 אלפי ש"ח יוקצו ב-2025 ו-2.2 מיליון יוקצו בפריסה שווה בין השנים 2026-2027. לצורך כך, יוקצה למשרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי סך של 18.3 מיליון ש"ח בשנת 2025 ו-38.2 מיליון ש"ח בפריסה שווה בין השנים 2026-2027, מהמקור התקציבי המפורט בסעיף 7.
- ב. להטיל על משרד הבינוי והשיכון לפעול לטובת קידום והרחבת תכנון מתארי ומפורט של הישובים צמודי הגדר במרחב העירוני, ובכלל כך, תכנון סטטוטורי מפורט של יחידות דיור בבנייה רוויה, התחדשות עירונית ומרחבים ציבוריים, וזאת לטובת האצת הגידול הדמוגרפי בעיר וצרכי העיר העתידיים. לצורך כך, יוקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 26 מיליון ש"ח בפריסה שווה בין השנים 2025 ו-2026 מהמקור התקציבי המפורט בסעיף 7.
- ג. להטיל על משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי להמשיך ולהפעיל את התכנית לחיזוק חוסנה של הקהילה ביישובים העירוניים כמשמעותה בסעיף 6(ב) להחלטה 1786, ביישובים צמודי הגדר במרחב העירוני, ובתוך כך לתמוך בין היתר בגיוס רכזי קהילה ובקידום הקהילה והצמיחה הדמוגרפית ביישוב, כמפורט להלן:
- 1) עבור היישובים שלהם ניתן המענה בהחלטה 1786, ובכללם צמודי הגדר, עד ליום 31 בדצמבר 2025. לצורך כך, יוקצה למשרד סך של 5 מיליון ש"ח בשנת 2025, מהמקור התקציבי האמור בסעיף 7.
- 2) עבור היישובים צמודי הגדר בלבד, ימשיך ויפעל המשרד כאמור עד ליום 31 בדצמבר 2026. לצורך כך, יוקצה למשרד סך של 9 מיליון ש"ח בשנת 2026, מהמקור התקציבי האמור בסעיף 7.
- ד. להטיל על משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי לתמוך ביישובים צמודי הגדר במרחב העירוני בסך של 120 מיליון ש"ח לטובת הקמה, שיפוץ, הצטיידות ותשתיות של מבני ציבור ושיפור פני העיר והתשתיות. העמדת התקציב תהיה בחלוקה שווה על פי הפרמטרים של גודל האוכלוסייה ומדד חברתי-כלכלי, ותעשה בפועל בכפוף לאישור תכנית העבודה של הישוב על ידי המשרד. על פי הפרמטרים האמורים, המשרד יתמוך בקריית שמונה בסך של 66 מיליון ש"ח, בשלומי בסך של 34 מיליון ש"ח ובמטולה בסך של 20 מיליון ש"ח – כולם בפריסה שווה בין השנים 2025

ו-2026. לצורך כך, יוקצה למשרד סך של 120 מיליון ש"ח בפריסה שווה בין השנים 2025 ו-2026, מהמקור התקציבי המפורט בסעיף 7. כל ישוב יהיה רשאי לבצע את הפעולות האמורות בעצמו או באמצעות משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי.

4. המכללה הטכנולוגית תל-חי ומכון המחקר מיג"ל:

- א. לצורך סיוע למכללה הטכנולוגית "תל-חי" ועידוד הרשמה למכללה לשנת הלימודים התשפ"ו והשבת הפעילות הלימודית לסדרה, להטיל על משרד העבודה לסייע בפעולות הנדרשות לחיזוק המכללה והסטודנטים באמצעות כלים נוספים ייעודיים. לצורך כך, יוקצה למשרד העבודה סך של 3.5 מיליון ש"ח בשנת 2025, מהמקור התקציב המפורט בסעיף 7.
- ב. לתקן את סעיף 10 בהחלטה 2624, כך שהמענים המפורטים שם יינתנו בשנת הלימודים התשפ"ו במקום התשפ"ה. בהתאם, לתקן את החלטה 2624, כך שבסעיף 10 להחלטה יקבע כי התקציב שהוקצה בו יוכל לשמש את משרד העבודה עד לסוף שנת הלימודים התשפ"ו ובמקום "עבור שנת הלימודים האקדמית התשפ"ה" יבוא "עבור שנת הלימודים האקדמית התשפ"ו".
- ג. להטיל על משרד המדע והטכנולוגיה להגדיל את התמיכה במכון מיג"ל בסך של 9 מיליון ש"ח נוספים שנת 2025. לצורך כך, יוקצה למשרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה סך של 9 מיליון ש"ח בשנת 2025 מהמקור התקציבי המפורט בסעיף 7.

5. פינוי אסבסט:

להנחות את המשרד להגנת הסביבה, בהמשך לאמור בסעיף ו(4)(ד) להחלטה 1786, לפנות להנהלת הקרן לשמירת הניקיון בבקשה כי תבחן, בכפוף לחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984 והתקנות מכוחו, להקצות סכום של עד 12 מיליון ש"ח, עבור החלפת גגות אסבסט צמנט בגגות חליפיים, במבני מגורים ובמבני ציבור שבתחום הישובים שקיבלו מענה בהחלטה 1786, ויתחלק ביניהם באופן יחסי לסך שטח גגות האסבסט צמנט במבנים כאמור, בהתאם לנתונים שיש במשרד להגנת הסביבה, ובתנאים שתקבע הנהלת הקרן לשמירת הניקיון.

6. כללי:

א. מטה

להקצות למטה היישוב "תנופה לצפון" סך של 34.8 מיליון ש"ח בשנת 2025, מהמקור התקציבי המפורט בסעיף 7, עבור צרכים תפעוליים וניהוליים ועל מנת לממש את תפקידו כגוף האמון על תכלול עבודת הממשלה בנושא שיקום ופיתוח הצפון.

ב. גיבוש מסד נתונים

1) על מנת לאפשר למטה היישוב ולמשרדי הממשלה הרלוונטיים לקבל החלטות מבוססות נתונים לטובת שיקום ופיתוח אזור הצפון

כפי שהוגדר בתחום אחריות המטה, להטיל על מערך הדיגיטל, בהמשך לסעיף ח(3) להחלטה 1786 :

1. להקים ולתחזק דשבורד שיספק תמונת מצב עדכנית ומדויקת, רגעית ולאורך זמן ביחס לנושאים שייקבעו על ידי מטה היישום.

2. לצורך כך, להקצות למערך הדיגיטל סך של 2.394 מיליון ש"ח מתוך המקור התקציבי המפורט בסעיף 7, בהתאם לאבני דרך שייקבעו בתוכנית שתסוכם בין מטה היישום למערך הדיגיטל, כאשר סך של 1.2 מיליון ש"ח בשנת 2025 בגין שירותים שיבוצעו באופן מיידי ועוד 1.194 מיליון ש"ח יוקצו עם סיום הקמת הדשבורד, לא יאוחר מיום 30 בספטמבר 2025.

2) להטיל על משרדי החינוך, הבינוי והשיכון, הבריאות, הרווחה והביטחון החברתי, המשפטים, רשות המיסים, הכלכלה, הפנים, הנגב הגליל והחוסן הלאומי, ההתיישבות ועל כל משרד נוסף שאליו יפנה מטה היישום לעניין זה, להעביר באופן שוטף בהתאם למדיניות שתיקבע על ידי המטה, מידע אגרגטיבי הנדרש לצורך תחזוקת תמונת מצב עדכנית ומדויקת בכל רגע נתון לשימוש המשרדים השונים. במקרים בהם יעלה צורך מסוים במידע פרטני, העברת המידע תתבצע בהתאם להוראות כל דין, תוך נימוק הצורך.

7. תקציב:

- א. לצורך יישום החלטה זו, יוקצה סך של 509.7 מיליון ש"ח בשנת 2025, סך של 311.3 מיליון ש"ח בשנת 2026, סך של 92.9 מיליון ש"ח בשנת 2027, סך של 53 מיליון ש"ח בשנת 2028 וסך של 51.9 מיליון ש"ח בשנת 2029, וזאת מהסכום האמור בהחלטה 2330 מיום 31 באוקטובר 2024, שעניינה קידום תוכנית לשיקום ולפיתוח הצפון בעקבות מלחמת חרבות ברזל.
- ב. קביעת תנאי הקול הקורא או מבחן התמיכה, לפי העניין, יקבעו יחד עם מטה היישום "תנופה לצפון" ומשרד האוצר.
- ג. עודפים שלא מומשו מתוך תקציבים שהוקצו בהחלטה זו, יועברו לשנת התקציב העוקבת בהתאם להוראות חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.

עדיפות לאומית

החלטה זו מוגשת בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009-2010), התשס"ט-2009 (להלן – **החוק**), בנושא עדיפות לאומית. החוק מתיר לממשלה לשקול, בין היתר, שיקולים הנוגעים לפריסה של האוכלוסייה (סעיף 151(ב)(3) לחוק), למיקומו הגאוגרפי של האזור או היישוב (סעיף 151(ב)(4) לחוק), אשר לפיהם מוכרזים היישובים צמודי הגדר (2-0 ק"מ) בגבול הלבנון כבעלי עדיפות לאומית לשנים 2025 עד 2029.

בהחלטה מס' 919 מיום 10 בספטמבר 2023, שעניינה הגדרת יישובים ואזורים כבעלי עדיפות לאומית (להלן – **החלטה 919**) הוכרו במסגרת מפת העדיפות הלאומית הכללית קבוצות שונות של יישובים כבעלי עדיפות לאומית, לפי תבחינים, וביניהן היישובים צמודי הגדר, שהוגדרו כיישובים שבתיהם, כולם או חלקם, נמצאים בטווח של עד 2 ק"מ מגבול מדינות שאין להן הסכם שלום עם מדינת ישראל או מגדר המערכת סביב רצועת עזה, וזאת על בסיס שיקולים הנוגעים לפריסה של האוכלוסייה (סעיף 151(ב)(3) לחוק) ושיקולים הנוגעים למיקומו הגאוגרפי של האזור או היישוב (סעיף 151(ב)(4) לחוק).

כפי ששוקף בפרק העדיפות הלאומית של החלטה 919 ביחס ליישובים צמודי גדר, מאז ומעולם ייחסה מדינת ישראל חשיבות אסטרטגית להתיישבות לאורך גבולות הארץ ולפיתוח היישובים הפרוסים לאורך גבולותיה, בפרט כאשר אין הסכם שלום עם המדינה הגובלת. המציאות הגיאופוליטית בגבולות המדינה שלגביהם אין הסכם שלום מצדיקה ריכוז מאמץ בפריסת ההתיישבות לאורך גבולות אלו..

רשימת היישובים בהחלטה 919 נקבעה על בסיס רשימות שהועברו ממערכת הביטחון וכן רשימות שנעשו על ידי המרכז למיפוי ישראל (מפ"י) בשנת 2023, על סמך מפות אורתופוטו משנת 2022 והשלמות מתצלומי אוויר עדכניים. המדידה נעשתה על בסיס המרחק הקצר ביותר האפשרי, בקו אווירי, בין בית המגורים הקיצוני ביישוב, לבין קו הגבול, ובתנאי שאותו בית מגורים נבנה ככזה מכוח היתר כדין.

יצוין כי בהחלטה 919 ניתנה אפשרות לשרים להחליט כי הטבות מסוימות יינתנו רק לאחד או יותר מהתבחינים המפורטים בסעיף 3 להחלטה, ובלבד שהדבר נעשה בהלימה לתכלית הקביעה של אותה קבוצה כבעלת עדיפות לאומית, ובהקשר של יישובים צמודי גדר, משיקולים הנוגעים לפריסת האוכלוסייה לאורך גבולות המדינה, הנבדלים מהאתגרים של יישובים אחרים במפת העדיפות כללית.

עוד לפני פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", התמודדו היישובים צמודי הגדר בגבול לבנון עם העדר כמעט מוחלט של צמיחה דמוגרפית, ובחלק לא מבוטל מהיישובים אף צמיחה דמוגרפית שלילית. בבדיקה השוואתית של נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מתוך מפקד האוכלוסין של 2022 לעומת 2008, נמצא קצב צמיחה ממוצע של 0.97% בשנה ביישובים צמודי הגדר בגבול לבנון בהשוואה בין שנת 2008 לשנת 2022, לעומת קצב צמיחה של 3.78% ביישובים בטווח 2-3.5 ק"מ מגבול לבנון, קצב צמיחה של 3.32% ביישובים צמודי הגדר בעוטף עזה וקצב צמיחה של 1.34% ביישובים צמודי הגדר בגבול סוריה.

יצוין כי גם בדיקה השוואתית של המדד הסוצי-אקונומי הממוצע ביישובי הגדר בגבול לבנון לעומת היישובים בטווח 2-3.5 ק"מ מצביעה על חולשה משמעותית של יישובי הגדר לעומת

הישובים בטווח 2 - 3.5 מגבול לבנון. בבדיקה זו נמצא שהמדד הסוציו-אקונומי בישובי הגדר בגבול לבנון הוא 5.7 בממוצע לעומת מדד 7 בממוצע בישובים בטווח 2-3.5.

עם פרוץ המלחמה פונו ישובי הגדר בגבול לבנון, וישובים נוספים בטווח המכונה 0-3.5 ק"מ מגבול לבנון, לתקופה ממושכת. הפינוי הממושך העצים עבור תושבי הישובים צמודי הגדר בגבול לבנון את האתגרים האמורים, בשל המגורים בצמוד לגבול הלבנון, והגביר את הצורך במתן מענה ייחודי להם, אשר יאפשר להשיג את התכלית של פריסת האוכלוסייה לאורך גבולות המדינה, וביניהם גבול לבנון. אמנם, גם שאר הישובים שפנו בטווח המכונה 2-3.5 ק"מ מגבול הלבנון נפגעו בשל תקופת הפינוי הממושכת, אלא שבכל הנוגע לישובים צמודי הגדר, הפגיעות שנגרמו בשל הפינוי מתווספות ומעצימות את האתגרים האמורים של ישובים צמודי גדר.

נתונים שנאספו על ידי מטה היישוב והחטיבה להתיישבות מהמקורות המפורטים להלן, מלמדים שהפגיעה בישובים צמודי הגדר בגבול לבנון שפנו, הייתה גבוהה מהפגיעה מבשאר הישובים שפנו בטווח המכונה 2-3.5 ק"מ מגבול לבנון. כך למשל, בחלוף כשלושה חודשים מיום שהסתיימה המניעה הביטחונית ביחס ליישובים שפנו בצפון הארץ, נתונים שנאספו על ידי מטה היישוב מצביעים על שיעור חזרה נמוך בכ-8% לישובים צמודי הגדר לעומת שאר הישובים שפנו. כך, 62% בלבד מתושבי הישובים צמודי הגדר שבו לביתם, לעומת קרוב כ-67% מהתושבים בישובים המרוחקים מהגבול מרחק של 2-3.5 ק"מ שחזרו לביתם, נתונים שיש בהם להשלים את התמונה ביחס לעוצמה השונה של הפגיעה.

חזרת התושבים לישובים שפנו בצפון הארץ, וביניהם הישובים צמודי הגדר בפרט, מתעכבת בשל מספר חסמים מרכזיים, וביניהם חוסר ודאות ביטחונית מתמשכת והיעדר תחושת ביטחון אישי שמטבע הדברים עצמתם בישובים צמודי הגדר גבוהה ביותר. בנוסף לכך, פגיעות פיזיות רבות שארעו במהלך המלחמה, בשל נזקי מלחמה כהגדרתם בחוק מס רכוש וקרן פיצויים, התשכ"א-1961, או בשל שהות חיילי צה"ל במבנים ותנועה של כלים כבדים, טרם תוקנו, לרבות מבני מגורים שניזוקו ישירות או סובלים מבעיות הנדסיות חמורות, באופן שמקשה על החזרה לישובים, ואלו מאפיינות בעיקר את הישובים צמודי הגדר, לעומת שאר הישובים שפנו. כך, על פי מידע שנאסף ונותח על ידי החטיבה להתיישבות בהתבסס על דיווחים שהתקבלו ממנהלת "אופק צפוני", מהרשויות המקומיות ומהישובים עצמם, בישובים צמודי הגדר מופו 1,464 פגיעות פיזיות כאמור, לעומת 306 פגיעות בלבד בשאר הישובים שפנו ואינם צמודי גדר, כאשר כ-40% מהפגיעות הפיזיות בישובים צמודי גדר מסווגות בדרגת בינוני-כבד ביותר, לעומת 30% בשאר הישובים שפנו.

הישובים צמודי הגדר מתאפיינים גם באתגרים נוספים שיש בהם להקשות על החזרה, וביניהם כי עסקים מקומיים רבים סגורים, זאת יחד עם אתגרים נוספים שרלוונטיים לכלל היישובים מהפונים, וביניהם ומספר הילדים בחלק מהישובים נמוך מהמינימום הנדרש להפעלת מסגרות חינוכיות. בנוסף, קיימים שיקולים אישיים וקהילתיים, כאשר תושבים רבים חווים טראומה מהפינוי המתמשך ומשפחות רבות נקלטו זמנית בקהילות חלופיות, שבהן מתחילה להיווצר להן תחושת שייכות חדשה. חסמים דומים לאלו קיימים אמנם גם בשאר הישובים שפנו, אך לפי גורמי המקצוע במטה היישוב "תנופה לצפון", עצמתם פחותה וזאת בין היתר בשל

הקשיים הייחודיים שחווים התושבים ביישובים צמודי הגדר, שעמם נדרשו להתמודד במשך השנים, ועמם הם צפויים להמשיך ולהתמודד גם בעתיד.

האתגרים הקבועים והאתגרים הנובעים מהפינוי, שעמם מתמודדים היישובים צמודי הגדר בגבול לבנון, נבחנו אל מול האתגרים של שאר היישובים צמודי הגדר בגבולות שאין בהם הסכמי שלום, כאמור בתבחין שנקבע לעניין זה בהחלטה 919, קרי, בגבול סוריה ולאורך גדר המערכת של רצועת עזה. לצורך בדיקה זו הובאו בחשבון מדדים של אתגרים דמוגרפיים וכלכליים והבחנה בין יישובים שפוננו במלחמת "חרבות ברזל" ליישובים שלא פוננו. לכל אחד מהמדדים ניתן ציון על פי נוסחה המבטאת קושי גבוה יותר בניקוד גבוה יותר, ולאחר מכן נערך ממוצע לפי חלוקה לשלושת האזורים של היישובים צמודי הגדר – גבול לבנון, גבול סוריה ורצועת עזה. בבדיקה זו נמצא שהיישובים צמודי הגדר בגבול לבנון מקבלים ניקוד ממוצע של 70 לעומת ניקוד ממוצע של 49 ליישובי גדר רצועת עזה ו- 38 ליישובי גבול סוריה. כלומר הקשיים הדמוגרפיים והכלכליים שעמם מתמודדים לאורך זמן היישובים צמודי הגדר בגבול לבנון, בשילוב הקושי הנוסף של הפינוי הממושך עקב המלחמה, גבוהים באופן מובהק מהקשיים המקבילים שעמם מתמודדים היישובים צמודי הגדר בגבולות האחרים.

הניקוד למדדים ניתן על פי העקרונות הבאים:

1. הניקוד עבור פריפריאליות ניתן לפי הדירוג של כל יישוב בממדד הפריפריאליות של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אשר משקף מרחק מאפשרויות תעסוקה, השכלה, בילוי ופנאי וכיו"ב (המדד נותן משקל של $\frac{2}{3}$ לקרבה למטרופולין המקומי ו- $\frac{1}{3}$ למטרופולין המרכזי תל אביב). ממוצע דירוג הפריפריאליות של יישובי הגדר בגבול לבנון הוא 1.5, ביישובי הגדר בעוטף עזה הוא 3.9 וביישובי הגדר בגבול סוריה הוא 1. ככל שהדירוג הפריפריאלי של היישוב נמוך יותר, ניתן לו ניקוד גבוה יותר. יצוין, לשם ההשוואה, כי ממוצע דירוג הפריפריאליות של היישובים בטווח 2-3.5 ק"מ מגבול לבנון הוא 1.7.
2. הניקוד עבור הזדקנות האוכלוסייה בכל יישוב ניתן על פי נתוני מפקד האוכלוסין משנת 2022, אשר פורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. לצורך הניקוד נבחן היחס בין שיעור הצעירים ביישוב (בגילאים 0-19) לבין שיעור המבוגרים בגילאים (65 ומעלה). היחס בין הצעירים למבוגרים ביישובים צמודי הגדר בגבול לבנון הוא 2.6, ואילו ביישובים צמודי הגדר בעוטף עזה הוא 4.14 וביישובים צמודי הגדר בגבול סוריה הוא 6.96. ככל שהיחס בין שיעור הצעירים למבוגרים נמוך יותר, ניתן ניקוד גבוה יותר. יצוין, לשם ההשוואה, כי שיעור היחס בין צעירים למבוגרים ביישובים בטווח 2-3.5 ק"מ מגבול לבנון הוא 3.1. השימוש בממדד זה הוא מהותי עבור יישובים במרחב הכפרי, שבהם הזדקנות האוכלוסייה מלמדת על דילול בילדים ביישובים, ומיעוט במשפחות צעירות, אשר יש בהם להשפיע על אופייה ועל חוסנה של הקהילה ביישוב.
3. הניקוד עבור קצב צמיחה דמוגרפית ניתן על פי השוואת נתוני מפקד האוכלוסין בשנת 2022 לנתוני מפקד האוכלוסין בשנת 2008. יישוב שכמות האוכלוסייה בו ירדה בשנת 2022 בהשוואה לשנת 2008 קיבל ניקוד מלא, ביישובים שבהם היתה צמיחה דמוגרפית חיובית ניתן ניקוד בהתאם לקצב הצמיחה, כאשר ככל שהקצב גבוה יותר, ניתן ניקוד נמוך יותר. שיעור הצמיחה הדמוגרפית השנתי ביישובים צמודי הגדר בגבול לבנון הוא

0.97%, בישובים צמודי הגדר בעוטף עזה הוא 3.32% ובישובים צמודי הגדר בגבול סוריה הוא 1.34%. יצוין, לצורך ההשוואה, כי השיעור השנתי של הצמיחה הדמוגרפית בישובים בטווח 2-3.5 ק"מ מגבול לבנון הוא 3.78%.

4. הניקוד עבור המדד של ההכנסה החציונית השנתית מעבודה בכל ישוב ניתן בהתאם לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה כפי שנאספו במפקד האוכלוסין משנת 2022. ככל שההכנסה החציונית גבוהה יותר, ניתן ניקוד נמוך יותר. סכום ההכנסה החציונית השנתית הממוצעת בישובים צמודי הגדר בגבול לבנון הוא 92,837 ש"ח, בישובים צמודי הגדר בעוטף עזה הוא 103,269 ש"ח ובישובים צמודי הגדר בגבול סוריה הוא 64,708 ש"ח. יצוין, לשם ההשוואה, כי סכום ההכנסה החציונית השנתית הממוצעת בישובים בטווח 2-3.5 ק"מ מגבול לבנון הוא 106,886 ש"ח.

עוד יצוין, כי בהתאם למידע שנמסר ממערכת הביטחון, הישובים אשר נכללים באזור המאויס ביותר מגבול לבנון, כמפורט בנספח א' להחלטה בעניין תכנית להאצה כלכלית והשבת פעילות עסקית בצפון, והישובים המצויים בטווח של עד 7 ק"מ מגדר המערכת סביב רצועת עזה, מתמודדים עם אתגרים ביטחוניים ונתונים לשגרת חירום שאינה תואמת אזורים אחרים בשל מאפיינים ייחודיים, לרבות ישובים אחרים.

הישובים צמודי הגדר ברצועת עזה, יחד עם שאר הישובים במרחק של 0-7 ק"מ מגדר הרצועה, קיבלו לאורך השנים מענים ממשלתיים בהחלטות ממשלה ייעודית בשל המצב הביטחוני החרגי ששרר בהם, וכעת מקבלים מענים ייעודיים מקיפים במסגרת החלטות הממשלה שהתקבלו בעניין חבל התקומה וחוק שיקום נרחב לחבל התקומה כאזור מיקוד לאומי וסיוע ליישובים הסמוכים אליו, השתפ"ה-2025. הישובים צמודי הגדר בגבול סוריה מקבלים אף הם מענים נוספים במסגרת החלטות הממשלה 864 מיום 26 בדצמבר 2021 ו-2857 מיום 9 במרץ 2025, וכפי שיפורט להלן, המצב הביטחוני בהם במהלך מלחמת "חרבות ברזל" לא הביא להחלטה על פינויים, ובכך יש כמובן להשפיע על האתגרים העומדים בפניהם בהיבטים השונים.

בנוסף למאפיינים הייחודיים של הישובים צמודי הגדר כפי שנקבעו בהחלטה 919, ולייחודיות של אלה מביניהם הצמודים לגבול לבנון כפי שבאה לידי ביטוי בנתונים שפורטו לעיל, ועל רקע הצורך לתת מענה לסוגייה של חזרת התושבים לישוביהם ושל שיקום הישובים בצפון הארץ, התפיסה המקצועית של גורמי המקצוע במטה היישובים "תנופה לצפון" היא כי הישובים צמודי הגדר הם "אבן הראשה" של שיקום האזור כולו. ללא שיקום ישובים אלה, הצמודים ביותר לגבול עם לבנון, קיים חשש ממשי שידעכו גם הישובים בטווח של מעל 2 ק"מ מהגבול, ומאידך, שיקום מהיר של הישובים צמודי הגדר יקרין לאחור ויקדם את שיקום הישובים הסמוכים להם, ובהם הישובים הנוספים שפנו באזור. זאת, משום שעזיבת תושבים את הישובים צמודי הגדר תגרום לעזיבה מוגברת בישובים הסמוכים אליהם, ולהפך, הגדלת מספר התושבים בישובים צמודי הגדר תעודד בעקיפין את הגדלת מספר התושבים בישובים הסמוכים להם. לפי גורמי המקצוע במטה היישובים "תנופה לצפון", החשש האמור עלה גם מפורום קו העימות מהמועצות האזוריות, שביקשו למהר ולתת מענה לישובים צמודי הגדר כאמור בהחלטה זו ומתוך התפיסה האמורה. לכן, החלטה זו משקפת גם תפיסה ומדיניות מקצועית לניהול הטיפול באתגר של חיזוק ההתיישבות באזור הצפון בכלל וגבול הלבנון בפרט, המצדיקים פעולה מהירה וריכוז מאמץ בישובים צמודי הגדר לגבול לבנון (0-2 ק"מ).

נוכח המפורט לעיל, הרי שיש הצדקה ליחד את הישובים צמודי הגדר בגבול לבנון, במתן מענה מיידי של עידוד תושביהם לשוב לבתייהם ולקהילתם, כמו גם עידוד הגעה של תושבים חדשים להתיישב ביישובים אלה, בדגש על יצירת תשתית להבאת משפחות חדשות אליהם. לכן, נדרשת השקעה בחיזוק הקהילתיות ביישובים צמודי הגדר, פתיחת אפשרויות קליטה באמצעות מגורים זמניים, מתן תמריצים לרכישת מגרשים והקמת בתי הקבע ביישובים אלה, והתאמת המערך התכנוני לשם פיתוח הישובים בכלל ההיבטים (מגורים, תעסוקה, חקלאות וכיו"ב).

מענה זה נעשה כצעד ראשון וקריטי, בנקודת הזמן הנוכחית, ובמקביל אליו מגובשת הצעת החלטה שבעיקרה כלים שיינתנו על ידי משרד הכלכלה לטווח רחב יותר של ישובים, ובטווח הארוך, תכנית חומש לטיפול ביישובים נוספים באזור הצפון – על בסיס התקציב שהוקצה לעניין זה בהחלטה מס' 2330 מיום 31 באוקטובר 2024, שעניינה קידום תוכנית לשיקום ולפיתוח הצפון בעקבות מלחמת חרבות ברזל.

יצוין, כי קיימת שונות בין ישובים צמודי גדר המצויים במרחב העירוני ליישובים צמודי גדר המצויים במרחב הכפרי, בהיבטים שונים, ושונות זו מקבלת ביטוי בהטבות שונות שיוחדו למרחב הכפרי לעומת הטבות אחרות שיוחדו למרחב העירוני, מטעמים מקצועיים אשר פורטו בהרחבה בדברי ההסבר להחלטה.

באשר למרחב העירוני, יצוין כי חלק מהמענים שניתנים בהצעת החלטה זו ליישובים צמודי הגדר במרחב הכפרי הינם מענים לטווח המיידי ואילו המענים המקבילים ליישובים במרחב העירוני, ביניהם ליישובים צמודי הגדר במרחב זה, יינתנו בתכנית החומש שמגובשת בימים אלה, אך מכיוון שטווח ההשפעה שלהם אינו מיידי, הם אינם משולבים בהצעת החלטה זו. כמו כן, החלטת הממשלה בעניין תכנית להאצה כלכלית והשבת פעילות עסקית בצפון נותנת מענה רחב להיבטים של צמיחה כלכלית של תעשייה ועסקים, באמצעות, בין היתר, משיכת השקעות, חיזוק ההון האנושי, החזרת פעילות עסקית, העלאת פריון ופיתוח מנועי צמיחה, אשר יש בהם לתת מענה בין היתר לצרכים של ישובים אלה, אשר כאמור, יש שונות ביניהם לבין הצרכים של הישובים במרחב הכפרי בהיבטי תעסוקה ומנועי צמיחה. החלטה האמורה מכירה כבעלי עדיפות לאומית בכל הישובים באזור המאויים ביותר מגבול לבנון, כאמור לעיל, וכן באזורי תעשייה משותפים למספר רשויות, שלפחות אחת מהן מהווה או מכילה ישוב או ישובים כאמור ושלפחות שני שלישים מכלל ההכנסות של אזור התעשייה המיועדות לעבור לרשויות מקומיות, מועברות לישוב או ישובים כאמור, כמפורט שם.

נספח א' - ישובים צמודי גדר בגבול הלבנון

רשות מקומית	יישוב
הגליל העליון	ברעם
	יפתח
	יראון
	מלכייה
	מנרה
	מעין ברוך
	משגב עם
	דפנה
	יובל
	מרגליות
מבואות החרמון	דישון
	אדמית
	חניתה
מטה אשר	כפר ראש הנקרה
	עראמשה
	בצת
	מטולה
	מטולה
מעלה יוסף	כפר רוזנואלד (זרעית)
	מתת
	נטועה
	שתולה
	שומרה
	יערה
	אביבים
	דוב"ב
מרום הגליל	קרית שמונה
קרית שמונה	קרית שמונה
רג'ר	רג'ר
שלומי	שלומי

נספח ב' - מגרשים מיועדים לסבסוד פיתוח ביישובים צמודי גדר בגבול הלבנון

מועצה אזורית	ישוב	מס' מגרשים לשיווק
מטה אשר	אדמית	93
	בצת	אין
	בצת	אין
	חניתה	64
	ראש הנקרה	38
מעלה יוסף	יערה	12
	יערה	13
	יערה	29
	זרעית	39
	זרעית	12
	מתת	39
	נטועה	23
	שומרה	אין
	שומרה	
	שתולה	26
מרום הגליל	אביבים	34
	דובב	14
גליל עליון	ברעם	
	דפנה	
	יפתח	
	יראון	22
	מלכיה	35
	מנרה	96
	מעין ברוך	20
	משגב עם	
מבואות חרמון	דישון	אין
	דישון	אין
	מרגליות	87
	כפר יובל	אין
	כפר יובל	אין
מ.מ. מטולה	מטולה	20
	מטולה	18

דברי הסבר

רקע כללי

בעקבות מתקפת הטרור המשולבת על מדינת ישראל והמתקפה הרצחנית של ארגון החמאס בשבעה באוקטובר 2023 ובשל האיום הקיים על האוכלוסייה המצויה בסמוך לגדר רצועת עזה וגבול הצפון, ומשלא היה ניתן לשמור על שלומה של האוכלוסייה או להבטיח אספקת מוצרים ושירותים בסיסיים עבורה אלא באמצעות פינויה המאורגן, קיבלה הממשלה שורה של החלטות לפינוי האוכלוסייה ולריענונה.

בשל התמשכות הלחימה והמשמעותיות המבצעיות והביטחוניות הנובעות מהערכת המצב, המשך סיכון החיים, חוסר היכולת לנהל שגרת חיים באזורים אלו וההשלכות על החוסן הלאומי והחברתי בישובים הרלוונטיים, ובהתבסס על הודעות צה"ל ומשרד הביטחון ביחס לישובי הצפון ולישובי עוטף עזה, הוסרה המניעה הביטחונית ביחס לישובים שפוננו בצפון רק ביום 1 במרץ 2025.

במטרה לסייע לישובים צמודי הגדר ולתושביהם, ומתוך תפיסה ומדיניות מקצועית שלפיהן יש לבצע פעולה מהירה ודחופה בישובים צמודי הגדר (2-0 ק"מ), מוצע לסייע באופן נקודתי ליישובים אלו, אשר חלקם בעלי אופי כפרי (להלן - **ישובי גדר כפריים** או **ישובים צמודי גדר במרחב הכפרי**) וחלקם בעלי אופי עירוני (להלן - **ישובי גדר עירוניים** או **ישובים צמודי גדר במרחב העירוני**). לפי גורמי המקצוע במטה היישובים "תנופה לצפון", בחינת הצרכים של הישובים השנים העלתה כי לישובי הגדר הכפריים צרכים מובחנים ושונים מאלו של ישובי הגדר העירוניים, ולכן מוצע להעניק לישובים השונים מענים מותאמים למאפייניהם השונים, כדלקמן.

מתחמי מגורים זמניים לקליטת משפחות במרחב הכפרי

מבחינת ישובים גדר כפריים, מוצע כי משרד ההתיישבות יסייע ביצירת שכונות זמניות בהן, שמטרתן לקלוט תושבים חדשים. הקמת מתחמי המגורים הזמניים תהיה באמצעות קול קורא שיפרסם משרד ההתיישבות, בהסכמת הצוות המפורט בהחלטה, הצוות האמור יציג בפני המועצות שלוש חלופות, לבחירתן, באשר לאופן הקמת מתחמי המגורים הזמניים לפתרון דיוור מיידי עבור קליטת משפחות חדשות בישובים צמודי הגדר במרחב הכפרי. חלופה אחת היא ביצוע מלא על ידי זרוע ביצוע של הממשלה; חלופה שנייה היא ביצוע על ידי המועצות האזוריות, כאשר המדינה תומכת בעלויות הפיתוח הנדרש להצבת המבנים ובשיעור של עד 49% מעלויות המבנים; חלופה שלישית היא שילוב בין שתי האפשרויות, כך שחלק יהיה בביצוע הממשלה וחלק יהיה בביצוע המועצות, ובלבד שסך המבנים במתחם המגורים הזמני לא יעלה על 15 מבנים – והכל בכפוף לכל דין.

יצוין כי השכונות הזמניות האמורות מהוות פתרון שניתן ליישום בתוך זמן קצר בישובים צמודי הגדר במרחב הכפרי, אשר יתן מענה מהיר ויעיל לצורך המשמעותי בקליטת תושבים חדשים בישובים האמורים. מענה זה לא מתאים לסביבת מגורים אורבנית ואין בו לאפשר קליטת משפחות בהיקף משמעותי בישובים צמודי הגדר במרחב העירוני. בימים אלה מקודם גיבוש מענים מתאימים לגידול דמוגרפי במרחב העירוני, ומתוך העבודה שנעשתה עד כה עולה כי הפתרונות שנבחנו למרחב העירוני שונים מהותית מאלה המתאימים למרחב הכפרי, בשים

לב לשונות בין המרחבים בהיבטים שונים, לרבות בצרכים, בהיצע הדיור הקיים, בהיקף הקליטה הנדרש לצורך שינוי משמעותי, במאפייני הבניה, בזמינות הפתרונות וכו'.

יצוין כי התכנית כוללת כ-1000 מגרשים, שהיא הכמות המקסימלית הקיימת בתוכניות מאושרות ביישובים צמודי הגדר ברחב הכפרי. מוערך כי לא כל יחידות הדיור בתוכניות הללו ימומשו, וכן כי בחלק מהיישובים עלות הפיתוח תהיה נמוכה מהתקרה. לפיכך, ועל סמך ההערכות אלה, האומדן התקציבי עבור העמקת הסבסוד הוא 247.5 מיליון ש"ח.

תכנון מבני ציבור במרחב הכפרי

מוצע כי משרד ההתיישבות יקדם תכנון אסטרטגי של מבני ציבור מבני ציבור חדשים, אשר מהווים כלי תומך מרכזי ונדרש לגידול דמוגרפי משמעותי. יצוין, כי אין צורך מקביל במרחב העירוני, ואולם קיים במרחב העירוני צורך בתכנון סטטוטורי שאינו נדרש במרחב הכפרי ועבורו ניתן מענה בהחלטה זו. התכנון האסטרטגי המוטל על משרד ההתיישבות מהווה תכנון לטווח ארוך, באופן שיתן מענה לצרכים העתידיים של היישובים.

מעטפת קליטה קהילתית במרחב הכפרי

עוד מוצע להמשיך את הפעולות שביצע משרד ההתיישבות בהתאם להחלטה 1786 מיום 27 במאי 2024, שעניינה תוכנית למענים בטווח המיידי והקרום וקידום מתווה רב-שנתי לשיקום ופיתוח הצפון (להל- **החלטה 1786**), כך שתימשך מעטפת הקליטה הקהילתית שמספק משרד ההתיישבות ביישובים צמודי הגדר. בשל ההשפעה ההדדית בין החזרה ליישובים צמודי הגדר לבין החזרה ליישובים הסמוכים אליהם, מוצע שההארכה עד לסוף שנת 2025 תהיה לכל היישובים שנכללו בהחלטה 1786 (בטווח של עד 5 ק"מ מהגבול), ולאחר מכן המענה יוארך בשנת 2026 ליישובים צמודי הגדר בלבד, בהתאם לפעילות המשרד להקמת מתחמי מגורים זמניים בהם בלבד. הקמת מתחמי המגורים הזמניים מחייבת לצידה גם המשך פיתוח מעטפת הקליטה הקהילתית וחיזוק השדרה הניהולית של היישובים, כדי להוביל לצמיחה דמוגרפית ולמשוך אוכלוסייה חדשה ולעודד אותה להשתקע באזור מורכב זה.

שיקום ופיתוח מבני ציבור ושטחים ציבוריים במרחב הכפרי

מוצע לפעול באמצעות משרד הבינוי והשיכון לסיוע, שיקום ופיתוח המרחב הציבורי ביישובים צמודי הגדר במרחב הכפרי על ידי הקמה ושיפוץ של תשתיות ציבוריות ומבני ציבור בתחומם. מוצע כי חלק מהתקציב לטובת מבני הציבור שיעובר בגין כל ישוב יעמוד לרשות המועצה האיזורית שתוכל להקים באמצעותו מבני ציבור ככל שניתן בשטח צמודי הגדר אך אם לא ניתן יוקמו מבנים שישירתו ברובם את היישובים צמודי הגדר בתחומי המועצה.

העמקת סבסוד פיתוח במרחב הכפרי

עוד מוצע לפעול באמצעות משרד הבינוי והשיכון להעמקת סבסוד עלויות פיתוח לתושבים חדשים שיבקשו להקים את בית הקבע שלהם ביישוב צמוד גדר במרחב הכפרי או במועצה המקומית מטולה, ויתחילו לבנות בית במגרש שיירכש על ידם בתוך מסגרת הזמן הקצובה בהחלטה, והכל בכפוף לכל דין. השילוב של מענה זה ביחד עם יתר המענים, ובפרט המענה המאפשר מגורים זמניים ביישוב במהלך התקופה עד להשלמת הבנייה של בית הקבע, צפוי להוות גורם משיכה משמעותי לתושבים חדשים בטווח המיידי.

מענה זה, לצד מענים נוספים כגון השכונות הזמניות והתמיכה בקיומן של מסגרות לגיל הרך ביישובים, נועדו למשוך ולקדם קליטה מהירה של משפחות ביישובים צמודי הגדר, וזאת על ידי העמדת מעטפת כוללת שמאפשרת ודאות ארוכת טווח לבניית בית הקבע ביישוב במקביל למענה מגורים מיידי וקיומן של מסגרות חינוך לילדים.

בשלב זה, הטבה זו של העמקת סבסוד המגרש לבניית בית הקבע לא מוצעת ביישובים צמודי הגדר במרחב העירוני עקב השוני בקצב השפעתה של ההטבה על הקהילה. מודל הקליטה של תושבים חדשים במרחב הכפרי הכולל הקצאת מגרשים ומתן מגורים זמניים לתקופת הבנייה, מאפשר קליטה מהירה של תושבים חדשים בקהילה. בשונה, במרחב העירוני סבסוד הפיתוח מעודד התחלות בנייה בטווח הבינוני-ארוך ועל כן לא מוביל לגידול דמוגרפי ולא משפיע על המרחב העירוני בטווח הקצר. כאמור, בימים אלה מקודם גיבוש מענים מתאימים לגידול דמוגרפי במרחב העירוני.

מסגרות לגיל הרך במרחב הכפרי

מוצע לפעול למען חיזוק מערכת הגיל הרך ביישובים צמודי הגדר במגזר הכפרי על ידי מתן מענים המאפשרים לפתוח את המסגרות ביישובים אלה גם בכמות מצומצמת של ילדים, וזאת מתוך הכרה בצורך במסגרות לגיל הרך, בייחוד עבור משפחות צעירות שהתגוררו ביישובים הללו ומתלבטות אם לשוב או להישאר, ועבור משפחות חדשות המעוניינות לעבור אליהם.

חקלאות

לפי גורמי המקצוע במשרד החקלאות, במהלך מלחמת "חרבות ברזל" ספגו החקלאים ביישובים צמודי הגדר פגיעה משמעותית המעמידה אותם בחוסר ודאות לגבי הישרדותם הכלכלית ועתידית, בדגש על ענף ההטלה. הצעדים המוצעים במסגרת החלטה זו, נועדו להבטיח את היציבות הכלכלית, אופק עתידי תוך הבטחת הישגותם והתבססותם מחדש של החקלאים בענף ביישובים צמודי הגדר. על מנת להבטיח לחקלאים את הוודאות הנדרשת, כמו גם בסיס להתמודד בהצלחה עם האתגרים הכלכליים הייחודיים שנוצרו בעקבות המלחמה כאמור, מוצעים מספר מענים ממוקדים.

ענף ההטלה הינו ענף מתוכנן, אשר משמעותו כי לחקלאים העוסקים בו לא קיימת שליטה מלאה על היקף הייצור במשקם, היות והם תלויים בהגדלת מכסות כוללת בענף או בהליכים מכריזיים לקניית מכסות שמופעלים על ידי הממשלה, בהתאם לשיקולים שונים ובהתאם לצורך. ענף המטילות באזור הצפון מהווה כ-70% מסך ייצור הביצים בישראל, כאשר מרביתו נמצא ביישובים צמודי הגדר בשטח השיפוט של המועצות האזוריות מעלה יוסף, מרום הגליל ומבואות החרמון, אשר בהן מעל ל-1,930 בתי אב מחזיקים במכסות הטלה אשר משמעותן 604.5 מיליון ביצים.

חוק הגליל, התשמ"ח-1988 (להלן – **חוק הגליל**), קובע כי יש לתת עדיפות לקיום משק הלול במרום גליל וסביבותיו. עדיפות זו מתבטאת בהשלמה למכסות מינימליות בענף ההטלה וכן במתן סובסידיה בייצור לבעלי המכסות עד לשנת 2027. סובסידיות אלו נועדו להבטיח שמירה על יציבות הענף ושמירה על פרנסת משקי הבית שאין להם מקור פרנסה אחר באזור הגליל, בפרט עקב התכנון בענף ההטלה כאמור, לעודד ולחזק את החקלאים באזור האמור הנתונים

לפרקים לסכנה ביטחונית, וכן לקשיים כלכליים ולעלויות גבוהות בקיום ענף הלול בשל מיקומם הגאוגרפי.

בישובים צמודי הגדר בגבול הלבנון מצויים 362 לולי הטלה מתוך סך של 1,426 לולי הטלה ברחבי מדינת ישראל. לולים אלה מהווים את מקור הפרנסה העיקרי עבור 750 מגדלים בישובים צמודי הגדר, אשר מתבססים על לולים אלה כמקור הכנסה מהותי. המגדלים בישובים צמודי הגדר מהווים כרבע (24%) מכלל המכסות לייצור ביצי מאכל לשיווק (הטלה) בישראל, קרי, הם מספקים כמות משמעותית מתצרוכת ביצי המאכל של אזרחי ישראל, כך ששימור, פיתוח והשקעה בלולים אלו, לפי גורמי המקצוע במשרד החקלאות, מהווה עוגן לחזרת התושבים, להשגת יציבות ביטחונית ודאגה לביטחון המזון של מדינת ישראל.

תושבי הישובים צמודי הגדר מחזיקים בסך של 604.5 מיליון מכסות לייצור ביצי מאכל לשיווק (הטלה), מתוך סך של 2.488 מיליארד סך הכל.

בישובים צמודי הגדר מאוכלסות סך של 1.8 מיליון תרנגולות המהוות רק 21% משיעור האכלוס הפוטנציאלי של בעלי המכסות המגדלים את מכסתם באזור האמור, מספר נמוך משמעותית מאחוז האכלוס הכולל העומד בשאר אזור "מרום הגליל", אשר ניתנה לו עדיפות בהתאם לחוק הגליל על 43% ומאכלס ללא הישובים צמודי הגדר סך של 3.6 מיליון תרנגולות.

בהתאמה לכמות הלולים בישובים צמודי הגדר, כך גם כמות הלולים אשר נפגעו כתוצאה מירי טילים במהלך מלחמת "חרבות ברזל" הינה משמעותית במיוחד. נפגעו 38 לולים בישובים צמודי הגדר (כ-400 אלף תרנגולות), לעומת 10 לולים בלבד בכל שאר אזור "מרום הגליל", המהווה סך של 70% מכלל כמות הביצים המיוצרת בישראל.

יצוין כי בישובים צמודי הגדר הגובלים בסוריה אין כלל לולי הטלה, כך גם, אין באזור האמור לולים שנפגעו או פונו במהלכה של מלחמת "חרבות ברזל".

כחלק ממדיניות הממשלה לעידוד חזרת התושבים לישובים צמודי הגדר והבטחת פרנסתם, סיוע ועידוד של החקלאים בענף ההטלה הינו משמעותי במיוחד ובהתאם מוצע להקצות לו משאבים, כמפורט בהצעת ההחלטה וכמפורט להלן. בין היתר, מוצע כי יוקצה תקציב לצורך הגדלת שיעור המענק להקמה ולשדרוג לולים נטולי כלובים, בשיעור של 30% מגובה ההשקעה המאושרת, ובסך הכל מענק בשיעור של 80% מגובה ההשקעה המאושרת. בעוד שבהחלטה דן מדובר במענק כספי למגדלים בעלי מכסה, בהחלטת הממשלה בעניין תכנית להאצה כלכלית והשבת פעילות עסקית בצפון, ניתנת למגדלים חדשים בישובים בטווח רחב האפשרות להיכנס לענף ההטלה ולקבל בו מכסת ביצים.

ההטבה האמורה צפויה לפי גורמי המקצוע להבטיח לחקלאים בישובים צמודי הגדר ודאות, יכולת תכנון לטווח הארוך, יציבות כלכלית, אופק תעסוקתי, ובכלל זאת ביטחון להתמודד בהצלחה עם האתגרים האזרחיים והכלכליים שנוצרו בעקבות מלחמת "חרבות ברזל", החיוניים כדי להבטיח את הישארותה והתבססותה מחדש של האוכלוסייה בהם, והכל כחלק בלתי נפרד מרקמת התיישבות אזורית רחבה.

המטילות גדלות בסוגי לולים שונים: לולי כלובים ישנים, לולי כלובים גדולים יותר הניתנים לאבזור, לולים חדשים ולולים ללא כלובים. מרבית לולי ההטלה בישראל הם לולים ישנים שהוקמו בשנות החמישים והשישים של המאה העשרים. בשנים 2007 ו-2010 קיבלה הממשלה

החלטות למתן סיוע במענקים למגדלים לביצוע השקעות הון בענף ביצי המאכל, במטרה להוציא את לולי ההטלה ממרכזי הישובים. לצורך כך, על המועצות האזוריות שבתחומן לולי ההטלה להכין פרוגרמות לתכנון שטחים ללולים ותכנון לשטחים המתפנים מלולים. מדובר בתהליך הכולל הגדרת צרכים ודרישות תכנוניות עבור הקמת או שדרוג של מבני לולים, כמו גם, תכנון לשטחים המתפנים מלולים בשטחי המועצה. הפרוגרמות משמשות כבסיס לתכנון הפיזי והתכנוני של השטחים ומסייעת לקבל החלטות מושכלות לגבי מיקום, פריסה, וסוגי המתקנים הנדרשים, בין אם מדובר בלולי הטלה או כל שימוש אחר. בתוך כך, לצורך קידום שדרוג והקמת הלולים, והסרת חסמים תכנוניים העומדים בפני המגדלים בישובים צמודי הגדר, מוצע לקבוע שהממשלה תפעל לסייע למועצות האזוריות שבתחומן לולי הטלה בהכנת פרוגרמות עבור תכנון שטחים פוטנציאליים ללולים ושטחים המתפנים מלולים, בישובים צמודי הגדר.

סך הענפים החקלאיים הצמחיים באזור הגאוגרפי שאליו נוגעת ההחלטה (2-0 ק"מ מגבול לבנון) נפרסים על 38 אלף דונם, מתוכם כ-2,000 דונם גידולי שדה וירקות ו-32,000 דונם מטעים. הענפים העיקריים באזור הם תפוחים, נקטרינות ואפרסקים, אבוקדו וכרמים. מהלכה של המלחמה, ההסלמה והעלאת הכוונות בישובים צמודי גדר, אשר הוגדרו כ"שטח צבאי סגור" שהכניסה אליו אסורה, הובילו לנטישה של עובדים ישראלים וזרים את משקי החקלאות בשל חשש ממשי לחייהם, מעבר לפינוי האוכלוסייה ותושבי הישובים. הדבר נכון ביתר שאת, בישובים צמודי גדר וזאת בשל קירבתם לגבול והחשש הרב של התושבים העוסקים בחקלאות לטפל במשקם, דבר שהוביל לפגיעה והזנחת המשק באופן משמעותי יותר מהישובים המפונים מעבר לקו 2 ק"מ. כמו כן, משקים בישובים צמודי גדר, נדרשים כיום לטיפול עקב נזקי העזובה בשל הפסקת הפעילות הסדירה במשקים שנוצחו ללא הכנה מוקדמת וללא טיפול במערכות טכניות, מכניות ואחרות הדורשות תחזוקה עיתית, כלי מיכון חקלאיים ועוד, אשר לא התאפשרו עקב המצב המלחמתי. כך, נפגעה שגרת העבודה במהלכה של מלחמת "חרבות ברזל" במשקים החקלאיים באופן שיש בו לסכן את המשך יכולתם לשמור על רציפות תפקודית. על מנת לחזק את מעגל העוסקים בחקלאות בישובים צמודי גדר ולהשפיע על החלטתם להמשיך ולהתגורר בישובים צמודי גדר, תוך כדי העיסוק בענף החקלאות, לו סיכונים רבים, בהיבטים כלכליים, ביטחוניים, תעסוקתיים, ביטחוניים, סביבתיים, פיטו-סניטריים, וטרינריים, מוצע לחזק את המשקים בישובים צמודי גדר, באמצעות פרסום מסלול סיוע ייעודי לישובים צמודי גדר, לתכנון, הקמה או שדרוג של תשתיות חקלאיות אזוריות (0-2 ק"מ) או יישוביות, אשר יקדמו את פיתוח החקלאות וחיזוקה.

עוד מוצע להמשיך את הפעולות שביצע משרד החקלאות וביטחון המזון בהתאם להחלטה 1786 מיום 27 במאי 2024, שעניינה תוכנית למענים בטווח המידי והקרוב וקידום מתווה רב-שנתי לשיקום ופיתוח הצפון, כך שיושלם תקצוב המענקים מושא סעיף ה(1)ג) להחלטה 1786, עבור רכש מיכון, פתרונות אוטומציה מרחוק והתגוננות סייבר בשטחי חקלאות בישובים שקיבלו מענה זה לפי החלטה 1786.

כאמור, הענפים החקלאיים הצמחיים באזור הגאוגרפי שאליו נוגעת ההחלטה (2-0 ק"מ מגבול לבנון) נפרסים על 38 אלף דונם, מתוכם כ-2,000 דונם גידולי שדה וירקות ו-32,000 דונם מטעים. הענפים העיקריים באזור הם תפוחים, נקטרינות ואפרסקים, אבוקדו וכרמים, הסובלים באופן ייחודי ממחלות ומזיקים. העלאת הכוונות בישובים צמודי גדר, אשר הוגדרו

כ"שטח צבאי סגור" שהכניסה אליו אסורה, הובילו לנטישה של עובדים ישראלים וזרים את משקי החקלאות בשל חשש ממשי לחייהם, מעבר לפינוי האוכלוסייה ותושבי הישובים. הדבר נכון ביתר שאת, בישובים צמודי גדר וזאת בשל קירבתם לגבול והחשש הרב של התושבים העוסקים בחקלאות לטפל במשקם, דבר שהוביל לפגיעה והזנחת המשק באופן משמעותי יותר מהישובים המפונים מעבר לקו 2 ק"מ. לפי גורמי המקצוע במשרד החקלאות וביטחון המזון, טיפול באופן סדיר ומאורגן בתופעת המזיקים האמורה בישובים צמודי הגדר לא התאפשר במהלכה של מלחמת "חרבות ברזל" (להבדיל מהמצב אשר התקיים בישובים המצויים מעבר לקו 2 ק"מ).

בשל קירבתם לגבול והסכנה הביטחונית בגישה לאזורים אלה ובשהייה ממושכת בהם לצורך פעילות הניטור, הפיקוח וההדברה. שטחים אלה הוזנחו בשל אי ביצוע פעילות חקלאית כגון – קטיף, גיזום, ריסוס, עקירה, סניטציה ופעולות נוספות המפחיתות את שכיחות המזיקים, ולכן עלתה שכיחות המזיקים באזורים אלה, באופן המגביר את הפגיעה בחקלאות הצמחית באזור ישובים צמודי גדר.

יודגש, מדובר במגוון רחב של מזיקים ומחלות בעלות השפעות הרסניות על היקף התוצרת החקלאית ועל איכותה, בין היתר מזיקים אלה כוללים כנימות, עשים למיניהם, זבובי פירות למיניהם, קסיללה. כמענה למצב, מוצע לפעול להפחתת התפרצות המזיקים והמחלות ובתוך כך להביא לחזרה לממשקי גידול תקינים באמצעות טיפול בתא השטח של הישובי צמודי הגדר באמצעות התארגנויות אזוריות ותוך הפחתת השימוש בתכשירי הדברה. זאת, כחלופה להתנהלות פרטנית של מגדל בחלקתו ועל מנת לייעל הדברה של מזיקים שונים באמצעים ידידותיים לסביבה. מהלך זה, יגביר את הודאות בקרב החקלאים בישובים צמודי הגדר בכל הנוגע להיקף התוצרת החקלאית ולאיוכותה, ולפיכך, יגביר את נכונתם לחזור לפעילות חקלאית בישובים אלה, תוך חיזוקה. לפיכך, נדרשת פעילות אינטנסיבית לעניין הדברת המזיקים בישובים צמודי הגדר, ובתוך כך, כניסה וטיפול במטעים ובכרמים, שם הטיפול הנדרש הינו נקודתי יותר ואינו אזורי, אשר יאפשר טיפול כולל ועמוק בתופעה. יובהר, בהחלטה 1786 ניתן מענה באמצעות במשרד להגנת הסביבה עבור הדברת מזיקים בשטחי מגורים, ולא בשטחים חקלאיים.

יצוין כי בהחלטה 1786 ניתן גם כן מענה להתמודדות עם מזיקים בעקבות הפינוי הממושך מהישובים אלא ששם דובר על מזיקים בישובים ובבתים עצמם ולא בשטחים ובגידולים החקלאיים, ולכן כעת מדובר על מענה ממוקד ושונה מזה שניתן בהחלטה 1786.

מפעל מים

אספקת המים לישובים בטווח של 0-2 ק"מ מגבול לבנון מבוססת על מערכת אחת הנשענת היום בעיקר על מי המעיינות המקומיים. מיעוט המשקעים הביא לשפיעה נמוכה של המעיינות בחודשי הקיץ ולמחסור חריף במים, הן במים הזורמים בטבע והן באספקת המים לחקלאות. המחסור פוגע בכלל ישובי האזור ובמיוחד בישובים בטווח האמור הנמצאים בקצה המערכת. במסגרת התוכנית הכוללת שהוכנה לכל אזור הגליל העליון, מפעל מפגש התעלות הינו המענה המיידי והמשמעותי ביותר למצוקה זו ובשל כך יש לראות אותו בהקשר של מצוקת המים בכלל המרחב, כפרויקט ייחודי. המפעל הינו פרויקט ניקוז המבוסס על ריסון מי הגאוויות במהלך החורף והוא מוגדר כפרויקט מרובה תועלות, ובכללן ריסון שיטפונות, טבע ותיירות, אך בראש ובראשונה הוא פרויקט אספקת מים. האיגום המשמעותי הכלול במסגרתו יאפשר

להגדיל את כמות המים הזמינה לחקלאות בקיץ ובכך הוא יאפשר הגדלת שטחי החקלאות בדגש על גידולים הדורשים יציבות באספקת המים כדוגמת מטעים. תועלות נוספות שיש לפרויקט (מעבר לתרומה הניקוזית ולריסון הגאוויות) הן שחרור מים ממעינות לזרימה בנחלים לטובת הטבע והאדם (בדגש על מעלה הדן שהוא בתחום 0-2 ק"מ) והוא יאפשר תגבור העברת מים ליישובי צפון רמת הגולן. רוב שטחו של הפרויקט ממוקם בשטחי קיבוץ מעיין ברוך.

תכנון סטטוטורי ומבני ציבור במרחב העירוני

מבחינת ישובים עירוניים צמודי גדר, מוצע שמשרד הבינוי והשיכון יקדם תכנון סטטוטורי מפורט לטובת גידול ביחידות הדיור כדי לאפשר גידול דמוגרפי משמעותי, וכן שמשרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי יתמוך בהקמה, שיפוץ, הצטיידות ותשתיות של מבני ציבור, לרבות השלמת פרויקטים שנמצאים בביצוע, ושיפור פני העיר והתשתיות, כאשר העמדת התקציב תתבצע בחלוקה שווה בין שני פרמטריים בלעדיים שהם גודל האוכלוסייה ומדד חברתי כלכלי של הרשויות.

מערכי אבטחה עירוניים

בעקבות אירועי השבעה באוקטובר, נעשתה בפיקוד הצפון בשותפות כלל גופי צה"ל, משטרת ישראל, הרשויות המקומיות וגופי החירום, עבודת מטה אודות מערכי ההגנה בערים מאוימות בפיקוד הצפון וגובשה תפיסת אבטחה כוללת המורכבת ממספר מרכיבים שונים אשר אושרה בפברואר 2024 על ידי ראש אגף תכנון, ראש אגף המבצעים, פיקוד צפון ופיקוד העורף.

במקביל, במשרד לביטחון לאומי, הוכר הצורך להקים מערכי אבטחה עירוניים לטיפול באירועי פח"ע וגובשה עבודת מטה המסדירה את הליך אישור הבקשה של הרשות המקומית למערך אבטחה עירוני אשר כולל אישור משטרת ישראל והסמכה לפי סעיף 7 לחוק סמכויות לשם שמירה על בטחון הציבור, התשס"ב-2005 (להלן – **חוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור**) על ידי השר לביטחון לאומי.

במסגרת שני התהליכים האלו, נמצא כי יש צורך בערים קריית שמונה ושלומי בהקמת מערך אבטחה עירוני.

מדובר במערך אזרחי שמופעל על ידי חברת אבטחה שנבחרת על ידי הרשות המקומית הרלוונטית במכרז, בכפוף לתנאים שנקבעו על ידי המשרד לביטחון לאומי ולמתן סמכויות למאבטחים ביחס למקומות ספציפיים שאושרו בהתאם לחוק סמכויות לשם שמירה על בטחון הציבור.

המערך מופעל על ידי חברת אבטחה על פי הסמכויות הנתונות למאבטחים מכוח סעיף 7 לחוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור והכללים כפי שהכתיבה משטרת ישראל ובתיאום עם צה"ל ופיקוד צפון. יובהר כי אין למשרד כל אחריות על פעילות מערך האבטחה בהיבטים מקצועיים, בטיחותיים, היבטי העסקת עובדים וטיב הכשרתם.

הצורך המבצעי הינו בסד"כ של כ-28 מאבטחים בקריית שמונה וכ-20 מאבטחים בשלומי. משכך, העלויות הנדרשות עומדות על כ-10.2 מלש"ח לשנה לקריית שמונה וכ-7.8 מלש"ח לשנה לשלומי, כאשר אלו כוללות כח אדם, הכשרות, ימי רענון, ציוד יעודי, כלי רכב ועוד. כדי לייצר רצף אבטחתי ומענה בטחוני לפח"ע, ובהתאם לתפיסת האבטחה, מערך האבטחה

העירוני נדרש לפעול לכל הפחות 3 שנים בהתאם, משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי ייתן סיוע תקציבי ליישובים, כמפורט בהצעת ההחלטה.

לאור מורכבות ביצוע הסעיף ולאור הצורך בבקרה של המשרד על חלוקת הכספים בהתאם לתנאי הסעיף, עלות של 2.5 מלש"ח תוקצה לצורך בקרה על התשלומים בפרויקט, שיבוצעו באמצעות ספק חיצוני מטעם המשרד.

להשלמת התמונה, על פי פיקוד הצפון, באשר למטולה, מדובר על התייחסות אבטחתית שונה לחלוטין כאשר מטולה לא נחשבת עיר גדולה וקיימים לה ועוד ישודרגו מרכיבי אבטחה ברורים כמו גדר הקפית, מערך מצלמות מורחב ועוד. נוסף על כך, במטולה יש 3 מוצבים של צה"ל וגדוד צבאי האמון על אבטחתה נוסף על רבש"צ יישובי.

כאמור לעיל, כאשר ביישובים הכפריים צמודי הגדר מערך ההגנה מתבסס על צה"ל, על מרכיבי ביטחון פיזי דומים לאלו שמוצע כעת לסייע במימון ועל ידי רבש"צים וכיתות הכוונות יישובית שפועלות בליווי על פי הנחיות צה"ל ובמימון.

מכללת תל-חי והמכללה הטכנולוגית תל-חי

המכללה הטכנולוגית תל-חי המפוקחת על ידי מה"ט שבמשרד העבודה, צמודה למכללה האקדמית, מכשירה מאות סטודנטים במגוון של מקצועות טכנולוגיים, ומהווה עוגן תעסוקתי באזור. מלחמת "חרבות ברזל" הביאה לפגיעה משמעותית במכללה ובסטודנטים, אשר נאלצו להתפזר ברחבי הארץ. לקראת שנת הלימודים תשפ"ו קיבלה המכללה האקדמית גיבוי בדמות מלגות לסטודנטים לשם משיכתם חזרה אל אזור הצפון, במסגרת החלטת הממשלה 2756 מיום 16 בפברואר 2025. מבוקש לאפשר למכללה הטכנולוגית תנאים זהים, לשם משיכת סטודנטים לאזור והשבת הלימודים לסדרם, באמצעות הארכת הסיוע שניתן מכוח סעיף 20 להחלטה מס' 2624 מיום 29 בדצמבר 2024, שעניינה הארכת סיוע המדינה לתושבי יישובי הדרום המצויים בטווח המכונה 0 עד 7 ק"מ מגדר רצועת עזה ולתושבי יישובי הצפון בטווח של 0 עד 5 ק"מ מגבול לבנון לאור מלחמת "חרבות ברזל", תיקון החלטות ממשלה וקידום היערכות לשיבה הביתה ליישובים המפונים בצפון, גם למכללת "עתיד מעלות".

מכון המחקר מיג"ל

מיג"ל הינו מכון מו"פ אזורי הממוקם בקריית שמונה ובקמפוס נוסף בשטח מכללת תל-חי, והוא מכון המחקר היחיד שנמצא בטווח של 0-2 ק"מ מגבול לבנון. המכון נמצא בבעלות מכללת תל-חי ונתמך על ידי המשרד, כאשר כעת מוצע להגדיל את סכום התמיכה בו.

מכון מיג"ל מהווה מנוע צמיחה אזורי מרכזי בצפון ומחולל משמעותי של תעשיית הפודטק והאגרוטק באזור, המעסיק של מאות עובדים בתעסוקה איכותית במתחמים בקריית שמונה ובתל חי, והינו אבן שואבת לפעילות כלכלית-עסקית באזור, בעל השפעה אזורית על מאות מועסקים (לרבות ספקי משנה, ספקי שירותים וחברות בת), אשר מפעיל חממות מחקר חקלאי בשטחים נרחבים וכן הקים עשרות חברות הזנק בתחומי עיסוקו.

עם הקמת האוניברסיטה בגליל, צפוי חלק מפעילות המחקר של המכון להיות ממוזג עם האוניברסיטה ולהוות תשתית מרכזית בהקמת האוניברסיטה.

בהתאם להחלטות הממשלה בדבר המניעה הביטחונית ביחס לישובים בצפון במרחב המכונה 0-3.5 ק"מ מגבול לבנון, גם מכון מיג"ל העביר את פעילותו למעבדות חלופיות ברחבי הארץ, וסיוע לו בהיבטים אלו ניתן במסגרת החלטה 1786. בחודשים האחרונים נמצא המכון בתהליך של החזרת פעילותו לצפון, בתהליך שכולל הפעלה מחודשת של תשתיות המחקר בקריית שמונה ובמכללת תל-חי, כאשר הגדלת סכום התמיכה בו כעת יסייע בהיבט זה, בנוסף להפעלה השוטפת של המכון, אשר נתמכת על ידי המשרד באופן רגיל.

פינוי אסבסט

מנתונים והערכות שיש למשרד להגנת הסביבה בעת הזו, עולה, כי נדרשים כ-12 מלש"ח נוספים לצורך החלפת כל גגות האסבסט צמנט בגגות חליפיים, במבני מגורים ובמבני ציבור באותן רשויות. סך התקציב יחולק בין הרשויות המקומיות, באופן יחסי בהתאם לנתונים שיש במשרד להגנת הסביבה, בנוגע לסך שטח גגות אסבסט הצמנט במבני מגורים ובמבני ציבור, בכל רשות ורשות והכל בכפוף להחלטת הנהלת הקרן לשמירת הניקיון ובתנאים שתקבע.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה:

לא רלוונטי.

תקציב:

כמפורט בגוף ההחלטה.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם:

שר החינוך – מאשר

שר החקלאות וביטחון המזון – מאשר

שרת החדשנות המדע והטכנולוגיה – מאשרת

השר לביטחון לאומי – מאשר

השר לפיתוח הנגב, והגליל והחוסן הלאומי – מאשר

שר הבינוי והשיכון – מאשר

שרת ההתיישבות והמשימות הלאומיות – מאשרת

שר האנרגיה – מאשר

השרה להגנת הסביבה – מאשרת

החלטות קודמות של הממשלה בנושא:

החלטת ממשלה מס' 1786 מיום 27.05.2024 שעניינה "תוכנית למענים בטווח המיידי והקרוב וקידום מתווה רב-שנתי לשיקום ופיתוח הצפון".

החלטת ממשלה מס' 2330 מיום 31.10.2024 שעניינה "קידום תוכנית לשיקום ולפיתוח הצפון בעקבות מלחמת חרבות ברזל".

החלטת ממשלה מס' 2826 מיום 04.03.2025 שעניינה " קידום מענים בתחום החינוך הבלתי פורמלי, החוסן הקהילתי והרווחה ליישובים המפונים בצפון ותיקון החלטת ממשלה".

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה :

מצורפת להצעת ההחלטה חוות הדעת של היועץ המשפטי למשרד האוצר.

סיווגים:

סיווג ראשי:

01 ביצועי.

מגישים: שר האוצר
שר במשרד האוצר

כ"ד בתמוז התשפ"ה
20 ביולי 2025

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות שרים

נושא הצעת ההחלטה:

קידום מענים ליישובים צמודי הגדר בגבול הלבנון.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

סעיף 151(א) לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 (להלן – **החוק**), קובע כי הממשלה רשאית להחליט שאזור מסוים או יישוב מסוים יהיה בעל עדיפות לאומית; החלטה שיכולה להיות כללית, לגבי עניין מסוים או לתקופה מסוימת.

בהחלטה מס' 919 מיום 10 בספטמבר 2023, שעניינה הגדרת יישובים ואזורים כבעלי עדיפות לאומית (להלן – **החלטה 919**), הוכרו בין היתר היישובים שבתיהם, כולם או חלקם, נמצאים בטווח של עד 2 ק"מ מגבול מדינות שאין להן הסכם שלום עם מדינת ישראל או מגדר המערכת שסביב רצועת עזה (להלן – **יישובים צמודי גדר**), כבעלי עדיפות לאומית על בסיס השיקולים המנויים בחוק.

ביום 7 באוקטובר 2023 החלה מתקפת טרור רצחנית מרצועת עזה שבעקבותיה החליטה ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי על נקיטה בפעולות צבאיות משמעותיות לפי סעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה, והוכרו בצה"ל על מלחמת "חרבות ברזל". כמו כן, הוכרו על מצב מיוחד בעורף בהתאם לחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951, תחילה על ידי שר הביטחון ביחס לחלק משטח המדינה ובהמשך על ידי הממשלה ביחס לשטחי מדינת ישראל כולה. הכרזה זו מוארכת מזמן לזמן על כל שטח המדינה או חלקה. נוכח המציאות הביטחונית והאפשרות להתפתחות המערכה גם לגזרה הצפונית, ובשים לב לאיום הקיים על האוכלוסייה המצויה בסמוך לגבול הצפוני של מדינת ישראל נוכח ירי טילים וחדירת גורמים עוינים אל יישובי הצפון, ומשלא ניתן היה להבטיח את שלומה של האוכלוסייה או להבטיח אספקת מוצרים ושירותים בסיסיים, ביום 16 באוקטובר 2023 הורה שר הביטחון על פינוי האוכלוסייה הנמצאת בטווח של עד 2 ק"מ מהגבול הצפוני של מדינת ישראל. בהתאם, החלט מס' 975 מיום 19 באוקטובר 2023, שעניינה תכנית פעולה לאומית לביצוע פינוי אוכלוסייה בגזרת הצפון (0-5 ק"מ מהגבול) וקליטתה – מלחמת "חרבות ברזל", שבה הוסמך שר הביטחון, בתיאום עם ראש הממשלה, להורות על עיתוי הפעלת תכנית הפינוי "מרחק בטוח צפון" על פי שיקולים מבצעיים. ואכן, בהמשך פוני תושבי העיר קריית שמונה ותושבי המרחב המכונה 2-3.5 ק"מ מגבול לבנון.

בהמשך לכך, התקבלה החלטה מס' 1786 מיום 27 במאי 2024, שעניינה תכנית למענים בטווח המידי והקרב וקידום מתווה רב-שנתי לשיקום ופיתוח הצפון (להלן – **החלטה 1786**), שכללה מענים מידיים לצרכי האוכלוסייה באזור של 0-5 ק"מ מגבול לבנון וכן לאוכלוסייה שפונתה בהתאם להחלטות האמורות לעיל.

כעת מוצע, שהממשלה תכריז כי היישובים צמודי הגדר בגבול הלבנון הינם אזורים בעלי עדיפות לאומית לשנים 2025 עד 2029, בשל האתגרים הביטחוניים שעמם הם מתמודדים בהתאם למידע

שנמסר ממערכת הביטחון, כמו גם האתגרים הדמוגרפיים והכלכליים שמאפיינים במיוחד את היישובים בגבול הלבנון, וזאת בנוסף להשלכות הפינני הממושך של האוכלוסייה מהם, אשר היה בו להעצים את האתגרים האמורים, על בסיס השיקולים המנויים בחוק וביניהם מדיניות הממשלה בעידוד פריסת ההתיישבות לאורך גבול זה, ובהסתמך על הנתונים התומכים שפורטו בהחלטה.

האתגרים הקבועים והאתגרים הנובעים מפינוי היישובים, שעמם מתמודדים היישובים צמודי הגדר בגבול לבנון, נבחנו אל מול האתגרים של שאר היישובים צמודי הגדר בגבולות שאין בהם הסכמי שלום, כאמור בתבחין שנקבע לעניין זה בהחלטה 919, בגבול סוריה ולאורך גדר המערכת של רצועת עזה, בין היתר בבחינה של מדדים דמוגרפיים וכלכליים, שממנה עלה שהקשיים הדמוגרפיים והכלכליים שעמם מתמודדים לאורך זמן היישובים צמודי הגדר בגבול לבנון, בשילוב הקושי הנוסף של הפינוי הממושך עקב המלחמה, גבוהים באופן מובהק מהקשיים המקבילים שעמם מתמודדים היישובים צמודי הגדר בגבולות האמורים האחרים. ביחס להבחנה זו בין היישובים צמודי הגדר בגבול הלבנון ליישובים צמודי הגדר בגבולות האחרים, יוזכר כי היישובים צמודי הגדר ברצועת עזה קיבלו לאורך השנים מענים ממשלתיים בהחלטות ממשלה ייעודיות בשל המצב הביטחוני החריג ששרר בהם, וכעת מקבלים מענים ייעודיים ומקיפים במסגרת החלטות ממשלה וחוק שיקום נרחב לחבל התקומה כאזור מיקוד לאומי וסיוע ליישובים הסמוכים אליו, התשפ"ה-2025, וכי היישובים צמודי הגדר בגבול סוריה מקבלים אף הם מענים במסגרת החלטות הממשלה 864 מיום 26 בדצמבר 2021 ו-2857 מיום 9 במרץ 2025, והמצב הביטחוני בהם לאורך מלחמת "חרבות ברזל" אף לא הגיע עד כדי החלטה על פינויים.

בהתאם, מוצע בהחלטה לפעול להעמדת כלים לחיזוק מהיר של היישובים צמודי הגדר בגבול הלבנון בטווח הזמן הקרוב, בדגש על היבטי צמיחה דמוגרפית, אשר על מנת להבטיח את האפקטיביות שלהם, ניתן מענה להיבטי החיים השונים. כך, ביישובים צמודי הגדר במרחב הכפרי מוצע להקים במרחב הכפרי שכונות מגורים זמניות לקליטת משפחות חדשות על ידי חלופות שונות, באופן שייתן מענה למצב השונה ביישובים ולצרכים השונים שלהם ויאפשר קליטת אוכלוסייה חדשה בצורה מיטבית, תינתן העמקת סבסוד הפיתוח לבניית בתי קבע, בלוחות הזמנים המפורטים בהחלטה, יקודם התכנון, השיפוץ, ההרחבה וההקמה של מבני ציבור. כמו כן, מוצע להבטיח את קיומן של מסגרות חינוכיות לגילאי 0 עד 6 באמצעות תמיכה בגני ילדים, במשפחתונים ובמעונות על מנת לתמרץ את פתיחתם והפעלתם ולהבטיח כי אלו יהיו כלכליות גם ככל שרשומים מעט ילדים במסגרת החינוכית. בתחום החקלאות מוצע לעודד הקמה ושדרוג של לולי הטלה, המהווים לפי גורמי המקצוע במשרד החקלאות ענף מרכזי באזור, להשקיע בתשתיות חקלאיות ובמיכון, ועוד.

ביישובים צמודי הגדר במרחב העירוני מוצע להתמקד בחיזוק החוסן העירוני באמצעות הקמת מערכי אבטחה, קידום תכנון מתארי ומפורט של היישובים, שיקום מבני ציבור, ועוד.

עוד מוצע במסגרת ההחלטה לסייע בדרכים שונות למכללה הטכנולוגית תל-חי, למכון המחקר מיג"ל ובאמצעות הארכת הסיוע שניתן מכוח סעיף 20 להחלטה מס' 2624 מיום 29 בדצמבר 2024, שעניינה הארכת סיוע המדינה לתושבי יישובי הדרום המצויים בטווח המכונה 0 עד 7 ק"מ מגדר רצועת עזה ולתושבי יישובי הצפון בטווח של 0 עד 5 ק"מ מגבול לבנון לאור מלחמת "חרבות ברזל", תיקון החלטות ממשלה וקידום היערכות לשיבה הביתה ליישובים המפונים בצפון, גם למכללת "עתיד מעלות".

יצוין כי אמנם שאר היישובים שפנו בטווח המכונה 2-3.5 ק"מ מגבול הלבנון נפגעו גם הם בשל תקופת הפינוי הממושכת, אך בכל הנוגע ליישובים צמודי הגדר, הפגיעות שנגרמו בשל הפינוי מתווספות ומעצימות את האתגרים של היישובים צמודי גדר, כאשר נתונים שנאספו על ידי מטה היישובים "תנופה לצפון" והחטיבה להתיישובות מלמדים שהפגיעה באלו הייתה גבוהה מהפגיעה שנגרמה לשאר היישובים שפנו בצפון.

ועדיין, נכללות בהצעת ההחלטה הטבות ליישובים האמורים וליישובים נוספים בטווח רחב יותר הנסמכות על שיקולים מקצועיים, הנוגעים להיותם של אותם יישובים חלק מהאזור המאויס כפי שהוגדר בהחלטה 1786 בהתבסס על חוות הדעת של מערכת הביטחון נכון לאותה עת, או להיותם יישובים שהממשלה קיבלה החלטה על פינויים, הכל כמפורט באותם סעיפים. כך למשל, המשך מעטפת תמיכה קהילתית ביישובים הכפריים, המשך הפעלת התכנית לחיזוק חוסנה של הקהילה במרחב העירוני, והמשך החלפת גגות אסבסט צמנט, כאשר בחלק מכלי הסיוע האמורים, מוצע לתת בשנת 2025 את הסיוע האמור מטעמים מקצועיים לטווח רחב יותר כאמור מאשר היישובים צמודי הגדר ולהמשיך לתת אותו בשנת 2026 רק ליישובים צמודי הגדר בגבול לבנון בשל ההכרזה עליהם כבעלי עדיפות לאומית, כמתואר לעיל.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

הצעת ההחלטה מבחינה בין יישובים צמודי גדר במרחב הכפרי לבין יישובים צמודי גדר במרחב העירוני, באשר לסוג כלי הסיוע ולהיקפם, בהתאם למאפייניהם השונים כפי שעמדו עליהם גורמי המקצוע, וכפועל יוצא, מיפוי הצרכים שלהם וההטבות השונות שמוצע לתת לכל סוג התיישובות מטעמים מקצועיים. כך, היישובים הכפריים מתאפיינים באתגרים קהילתיים ולכן מוצעים עבורם מענים מיידיים כמו שכונות מגורים זמניות, סבסוד לבניית בתי אב, מתן רשת ביטחון למוסדות חינוך וחיזוק תשתיות קהילתיות. לעומתם, היישובים העירוניים מתמודדים עם אתגרים כמו חוסר ביטחון אישי, תשתיות ותכנון, ולכן מוצעים עבורם מענים בתחום האבטחה העירונית ושיפור פני העיר. הבחנה זו נועדה לאפשר מענה מותאם סוג יישוב בהתאם לצרכיו.

באשר למרחב העירוני, יצוין להשלמת התמונה, כי החלטת הממשלה בעניין תכנית להאצה כלכלית והשבת פעילות עסקית בצפון נותנת מענה רחב להיבטים של צמיחה כלכלית של תעשייה ועסקים, באמצעות, בין היתר, משיכת השקעות, חיזוק ההון האנושי, החזרת פעילות עסקית, העלאת פריון ופיתוח מנועי צמיחה, אשר יש בהם לתת מענה בין היתר לצרכים של היישובים העירוניים, אשר כאמור, יש שונות ביניהם לבין הצרכים של היישובים במרחב הכפרי בהיבטי תעסוקה ומנועי צמיחה. ההחלטה האמורה מכירה בכל היישובים באזור המאויס ביותר מגבול לבנון כבעלי עדיפות לאומית, כאמור לעיל, וכן באזורי תעשייה משותפים למספר רשויות, שלפחות אחת מהן מהווה או מכילה ישוב או יישובים כאמור שלפחות שני שלישים מכלל ההכנסות של אזור התעשייה המיועדות לעבור לרשויות מקומיות, מועברות לישוב או יישובים כאמור, כמפורט שם. עוד יצוין כי חלק מהמענים שניתנים בהצעת החלטה זו ליישובים צמודי הגדר במרחב הכפרי הם מענים לטווח המיידי ואילו המענים המקבילים ליישובים במרחב העירוני, ביניהם ליישובים צמודי הגדר במרחב זה, יינתנו בתכנית החומש שמגובשת בימים אלה, אך מכיוון שטווח ההשפעה שלהם אינו מיידי, הם אינם משולבים בהצעת החלטה זו.

כמו כן, באשר לעידוד הצמיחה הדמוגרפית ביישובים צמודי הגדר במרחב העירוני, נמצא כי הכלים שמוצע לתת במסגרת הצעת החלטה זו למרחב הכפרי ולמועצה המקומית מטולה בהיבט זה, אינם מותאמים להם, אך נמסר על ידי גורמי המקצוע, כי בימים אלה נעשית עבודה אינטנסיבית על גיבוש הסכמי גג ופיתוח ליישובים צמודי הגדר במרחב העירוני, ובהתאם יוקצו להם המשאבים הנדרשים בעתיד.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

הצעת ההחלטה הופצה ליועצים המשפטיים של משרד ראש הממשלה, משרד החינוך, משרד העבודה, משרד החקלאות וביטחון המזון, המשרד להגנת הסביבה, משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה, המשרד לביטחון לאומי, המשרד לפיתוח הנגב, והגליל והחוסן הלאומי, משרד הבינוי והשיכון, משרד ההתיישבות והמשימות הלאומיות, מערך הדיגיטל הלאומי, רשות מקרקעי ישראל, מינהל התכנון ורשות המים, והערותיהם קיבלו ביטוי בהצעת ההחלטה.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

בכפוף לכל האמור, אין מניעה משפטית בקבלת ההחלטה.

	היועץ המשפטי של משרד האוצר	דודי קופל
חתימה	תפקיד	שם